

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 3. junija 1949

Številka 22

Odpor proti zaslužnjevanju Cerkve Nadškof Beran: „Sodelovanje s komunisti nemogoče“

Katoliški nadškof v Pragi dr. Jožef Beran se je ponovno postavil po robu češkoslovaškim komunistom, ki kažejo vedno večje sovraštvo do katol. Cerkve in do njega, kar je jasno pokazal v svojem govoru češkoslovaški minister za informacije Kopecky.

V pismu svojim duhovnikom, ki je bilo v torek objavljeno, je dr. Beran dejal: „Vsi nadaljnji poizkusi, da se pogajamo s komunisti, so brezupni in zaman.“ Zagrozil je, da bo izobčil vsakega katoličana, ki bi se obnašal tako, da škoduje Cerkvi. V tem svojem pismu je zanikal pravico cerkvene ljudske stranke, da se imenuje katoliška. Obso-dil je revije in časopise, ki jih izdajajo pod komunističnim nadzorstvom, in je prepovedal njih prodajo v cerkvah in v njihovi bližini.

Minister za informacije Kopecky je zanikal Vatikanu vsako pravico do jurisdikcije (pravosodstva) na Češkoslovaškem celo v verskih vprašanjih in zagrozil, da bodo vsi „izdajalci“ kaznovani, tudi če so v duhovniških oblačilih.

Dr. Beranovo pismo je eno izmed cele vrste pisem, ki obtožujejo vladu, da ne upošteva ustavnih zagotovil. Dalje pravi v pismu, da je izjava, ki so jo podali na kongresu češkoslovaške komu-

nistične stranke, popolnoma jasno pokazala, da bodo prisilili vso češkoslovaško mladino, da poseča državne šole, v katerih bodo učili komunistično ideologijo.

„Katoliška Cerkve se ne more odreči svojim pravicam, da vzgaja mladino. Nobena krščanska Cerkve se tem pravicam ne more odreči,“ nadaljuje dr. Beran v svojem pismu. Dalje prepoveduje vsem katoličanom pod kaznijo izobčenja, da se ne smejo družiti z organizacijo nekake „katoliške akcije“, o kateri pravi, da jo organizirajo takozvane ljudske stranke, ki so pod komunističnim vodstvom. Dr. Beran zanika vsak pomen in osporava točnost in zakonitost novega časopisa „Gazeta katoliškega duhovništva“, ki ga izdaja vlada. Enako prepoveduje katoličanom, da

prodajajo dnevnik ljudske stranke „Lydova demokracija“.

V pismu poudarja, da so sedaj vse cerkvene šole pod državnim nadzorstvom, da je ukinjeno vse katoliško časopisje in da so vse katoliške knjige zaplenili in uničili. Duhovnike poziva, „naj ne prodajajo svoje duhovniške časti in naj ne izdajajo Kristusa za 30 srebrnikov“.

Nadškofovo pismo je bilo objavljeno potem, ko so se izkazali razgovori med češkoslovaško vlado in katoliško cerkvijo za neuspešne. Vatikanski radio je v torek javil, da je nadškof dr. Beran pisal predsedniku Klementu Gottwaldu, da ima neizpodbiten dokaz za to, da je češkoslovaška vlada začela z vsemi razpoložljivimi sredstvi borbo proti katoliški Cerkvi.

Razpravljanja o Nemčiji

Na osmi seji konference „štirih velikih“ v Parizu je sovjetski zun. minister Višinski govoril dve in pol uri in pri tem zahteval, da naj bi konferenca sprejela zastopstvo iz sovjetske cone Nemčije, ki jo zastopa Ljudski kongres pod vodstvom komunistov. Reuter

poroča, da so trije zapadni zunanji ministri to zahtevo takoj zavrnil. Ljudski kongres je zaprosil, da bi konferenca sprejela njegovo zastopstvo, potem ko je odobril v Berlinu ustavo za sovjetsko cono Nemčije.

„Štirje veliki“ so se na tej seji še vedno razgovarjali o prvi točki dnevnega reda, to je o vprašanju nemške enotnosti in s tem predmetom niso končali, ko so sejo preložili na naslednji dan. John F. Dulles, izvedenec ameriške republikanske stranke, se je izjavil: „Na sejah je bilo storjenega že precej dobrega, toda prišlo ni še do nobenih odločitev.“

Višinski je z načinom in z vsebino svojega govora in z zavrnitvijo predlogov zapadnih treh velesil za združenje Nemčije pokazal, da se sovjetska vlada ni ničesar naučila in ničesar pozabila.

Prosta prodaja živil

Na zborovanju predsednikov deželnih prehranjevalnih uradov je v Bregenzu sporočil minister za prehrano, da velja od 1. junija t. l. nova ureditve v prometu z nekaterimi živil. Ker ponudba nekaterih živil že presega povpraševanje, od 1. junija ta živila niso več pod zaporo, ampak je njih prodaja prosta.

Ta živila so: bob in fižol ter izdelki iz boba in fižola, trajno pecivo, jajca, grah in izdelki iz graha, ječmen in izdelki iz ječmena, oves in izdelki iz ovsa, kavni nadomestki, krompir in izdelki iz krompirja, leča, koruza in koruzni izdelki, slad.

Nove enotne živilske nakaznice

S 55. živilsko dodelitveno dobo bodo vpeljane nove živilske nakaznice, ki bodo veljavne za vso državo in ne samo za posamezne dežele kot dosedaj. Tudi ureditev dodeljevanja obrokov bo deloma spremenjena. Predvideno je, da bo višina obrokov za moko in kruh, za maščobe, sladkor in mleko ostala taka, kot je sedaj. Mesa bodo dobili navadni potrošniki po 250 gramov tedensko. Pod skupnim nazivom „hranila“ (Nährmittel) v bodoče ne bodo več šteti ječmenček, ovseni kosmiči in slični izdelki, ampak samo še pšenični zdrob, testenine in riž. Navadni potrošniki bodo dobili teh „hranil“ tedensko po 250 do 300 gramov.

Nevarnost komunizma

Komunisti so iz mnogih razlogov nedvomna in dejanska nevarnost za demokracijo. Najprej zato, ker je njihov program popolnoma protidemokracičen, o čemer ne more biti dvoma. Zanje niso demokratični običaji nič drugega kot preživel meščanski duh, preostanek nečesa, kar jim je, kot tudi druge duhovne vrednote, popolnoma nerazumljivo in kar po njihovem mnenju prinaša le škodo bodoči utopistični komunistični družbi.

Njihova politika na svetu se ne sramuje uporabljati vsa sredstva, od zarote do odkritja izdaje, in je usmerjena izključno v hujskanje na državljansko vojno. Komunisti namreč lahko najdejo pristaše le v zmedeni družbi in v prevratu vrednot. Prav dobro znajo hliniti, da demokracijo v vsem priznavajo. S tem skušajo pronikniti v svobodne ustanove, ki vladajo v demokratični državi, se jih polaste in jih postavijo pod svoje nadzorstvo. Vse to delajo, da lahko izkoristijo oblast za razširjanje in utrjevanje vpliva Sovjetske zveze.

Že njihov način boja v demokratičnem tekmovanju je protidemokracičen. Ne dovoljujejo volivcem nikake svobodne izbire, temveč določijo že vnaprej svojega zastopnika v vsaki demokratični ustanovi. Temu ukažejo delati za določen program, od katerega se nikakor ne sme oddaljiti. Organizirani so v celicah. Delovanje teh celic je v izvajanju zapovedi centralnega komiteja komunistične stranke, ki prejema smernice od sovjetskega politburoja in od njegovega voditelja, diktatorja Stalina. Z drugimi besedami, politična linija komunistov v določeni državi ni v nikaki zvezi s pravim položajem v tej državi in ne skušajo reševati težav, ki tarejo to državo. Komunisti izvajajo samo ukaze in navodila komunistične stranke, ki nima drugega cilja, kot vzpostaviti svojo oblast nad vso državo in to potem postaviti v službo koristi Sovjetske zveze.

Člani demokratičnih organizacij čisto ne spoznajo, kaj so pravi nameni komunistov. Prizadevajo si — včasih v dobri veri in odkrito prepričani, da pomagajo s tem domovini — izvajati svojo politiko po načrtu, ki so jim ga predložili komunisti.

Demokracija je pred komunisti v marsičem brez moči, ker trpi v svojem političnem okviru vsako politično idejo. Komunisti si ne pomišljajo izkoriščati svobode, ki jo lahko dovoljuje le demokracija, in voditi akcije, ki teži za uničenjem prav tiste svobode, katera jim je omogočila obstoj. Tako lahko prisilijo vladu, v kateri sodelujejo, da vodi komunistično politiko ali pa da odstopi.

Kadar ne moremo prepričati članov kakšne organizacije z logiko, pametjo in stvarnimi dejstvi, da je potrebno spremeniti sodbo glede te ali one stvari, ker morajo pač ti člani ubogati ukaze tujega vodstva, postanejo takšne organizacije največja nevarnost za demokracijo. To nam kaže primer komunistov v Ameriki in v drugih državah.

Komunisti poskušajo povsod s spletkami, goljufijo, prevaro in pačenjem dejstev tako trdno privezati demokratične ustanove in ljudi na Sovjetsko zvezo, da bi ti v primeru vojne morali izdati lastno državo v korist Sovjetske zveze. To je cilj komunistov v Franciji, Italiji, Grčiji, Angliji, Združenih državah in drugih deželah.

Iz teh razlogov so torej komunisti huda nevarnost za demokracijo. Moramo jim prepričati uničenje svobodnih ustanov, paziti nanje, jih razkrinkati ter s tem njihovo pogubno delo onemogočiti.

(CAD)

Sovjetske metode proti Titu

Iz Beograda pošilja dopisnik agencije United Press poročilo, kako je Sovjetska zveza poizkušala pridobiti za sebe jugoslovanske častnike s tem, da jim je obljubljala visoka mesta v državi po strmoglavljenju Titovega režima.

Dopisnik pravi, da je komunistični vladni jugoslovanski list „Borba“ ob tej priliki prvič omenil možnost takega razvoja dogodkov, kot so si ga na Zapadu večkrat zamišljali. „Borba“ je objavila celo stran dolg uvodnik pod naslovom „Načini izsiljevanja in ustrahovanja jugoslovanskih častnikov v Sovjetski zvezi“, v katerem pravi:

„Po vojni so poslali v ruske akademije tisoče jugoslovanskih častnikov, da se tehnično izvežbajo. Kratko po objavi kominformove resolucije jih je jugoslovanska vlada poklicala domov. Samo peščica izdajalcev in moralnih propalic se je odločila, da se obrne proti Titovemu režimu in da podpre Kominform.“

Nove pošne pristojbine

Kakor sporoča glavno ravnateljstvo pošne in brzojavne uprave na Dunaju, veljajo od 1. junija t. l. naprej zvišane pošne pristojbine. Za navadna pisma do 20 gramov teže je določena nova pristojbina 60 grošev, za dopisnice pa 30 grošev. Za tiskovine do 20 gramov teže je nova pristojbina 15 grošev. Tudi telefonske in radijske pristojbine so povišane za 50 odstotkov, brzojavne pristojbine pa za 25 odstotkov. — Točni pregled vseh novih pristojbin dobite pri vseh poštnih uradih proti plačilu 10 grošev.

Nove vozne cene

Od 1. junija t. l. naprej so povišane vozne cene na železnicah in na avtobusih za približno 50%.

„Borba“ pravi dalje, da se je posebno potrudil generalni major Ermoda, namestnik komandanta Timošenkove vojaške akademije, da bi zapeljal jugoslovanske častnike z obljubljanjem visokih vojaških položajev v Jugoslaviji po uspelem državnem preobratu. Večjih podrobnosti, kako, kdaj in kdo naj bi izvedel ta preobrat v Jugoslaviji, niso izdali. List pravi, da se bodo čitatelji spomnili, da je maršal Tito aprila v svojem zadnjem velikem govoru na kongresu Ljudske fronte obdolžil Sovjetsko zvezo in njene satelite, da poizkušajo podžgati državljansko vojno v Jugoslaviji. — „Borba“ pravi dalje:

„Po kominformistični resoluciji so jugoslovanske častnike povsod zasledovali kot vohune agenti NKVD, jim odvzeli puške, še celo lovsko puško, ki je bila last nekega generalnega majorja. Dalje so prepredili Jugoslovanom, da bi se shajali, jim prepredili, da bi se shajali z gojenci drugih šol ali z onimi iz Moskve, in so jim neprestano pridigali o propalosti Titovega režima. V predavanjih so primerjali Tita s Hitlerjem in Jugoslavijo opisovali kot kolonijo Združenih držav ameriških. Kar pa je jugoslovanske častnike najbolj prizadelo, je bila izjava sovjetskega političnega komisarja na Stalinovi tankovski akademiji v Moskvi jugoslovanskim častnikom, češ da je bil ves delež jugoslovanskih narodov v vojni — gledan z mednarodnega stališča — enak ničli. Major Dragoslav Marković, jugoslov. častnik, ki je študiral na kijeviski akademiji in je poročal z neko Rusinjo, je podal zanimivo sliko o sovjetskem načinu izsiljevanja. Markoviću je rekel sovjetski generalmajor Kovaljevski: „Kot star član komunistične partije boljše vikov imam veliko izkušnjo in Vas svarim, da mislite na svojo ženo in na otroka.“

JUGOSLAVIJA

Iz Beograda poročajo, da je bil parlament prisiljen skleniti zaradi vedno večjega števila „sabotažnih dejanj v kmetijstvu“ nov zakon, s katerim je predvidena za take zločine kot največja kazen tudi smrtna kazen.

Posebni dopisnik angleškega lista „Manchester Guardian“ pošilja iz Dunaja članek pod naslovom: „Maršal Tito v ofenzivi“ s podnaslovom: „Mednarodni socializem“.

V tem članku piše, da je maršal Tito obhajal 25. maja svoj 57. rojstni dan in ob tej priliki so vsi jugoslovani listi pisali v svojih uvodnikih o njegovem velikem delu in o njegovi vlogi, ki jo igra na mednarodni pozornosti. Beograjska „Borba“, glasilo komunistične stranke, na eni strani poudarja njegovo zvestobo načelom marksizma in internacionalizma v njegovi borbi proti oportunizmu in revizionizmu, na drugi strani pa se zdi, da namiguje na to, da je pripravljen stopiti na čelo borbi proti Kominformu izven Jugoslavije.

„Borba maršala Tita je zavzela tako važnost, da je prestopila meje Jugoslavije,“ pravi časopis „Borba“, „in ta boj ga je povezal neposredno z mednarodnim socialističnim gibanjem po vsem svetu.“

Zelo značilna sta izraza oportunizem in revizionizem, kjer govori časopis o Kominformu in o sovjetski komunistični stranki in to zaradi tega, ker so vo-

ditelji boljševiške stranke uporabljali ravno ta dva izraza, ko so napadali desničarske odpadnike in trockiste ves čas od Leninove dobe sem.

ČESKOSLOVASKA

Voditeljica ameriške pomoči za Čehoslovaško Vlasta Adele Vraz, katero so prejšnji mesec praške oblasti aretirale in jo kasneje izpustile, se je vrnila v Združene države na krovu preko-oceanskega parnika „Queen Mary“. Ko je prispela v New York, je po poročilu lista „New York Times“ izjavila, da je 90% prebivalcev Čehoslovaške proti komunizmu.

Gdč. Vraz je izjavila, da je življenjski standard pod komunističnim režimom tako nazadoval, da je oblastem vsak znak ameriškega blagostanja in radodarnosti neljub. Položaj se v Čehoslovaški vedno slabša; brezposelnost narašča, ustanavljajo delovne brigade, kar dejansko odgovarja uvedbi prisilnega dela. Čeprav komunistična vlada razpolaga s tajno policijo po vzoru „Gestapo“ in je država vedno bolj „hermetično zaprta“, vendar v kljub temu ljudem uspe, da poslušajo ameriške radijske oddaje in mnogi se te možnosti v obilni meri poslužujejo.

„New York Times“ pravi nadalje, da je Vrazova izjavila, da njena aretacija ni bila v zvezi z njeno dejavnostjo kot načelnica ameriške pomoči za Čehoslovaško, ampak da je temeljila na neosnovanih obtožbah špionaže.

v brooklinškem mornariškem pristanišču (New York). Po vojni je odšel nazaj na univerzo Harward, kjer je postal eden od najboljših učencev prof. Frankfurta in pokojnega Brandeisa. V tej družbi je postal eden izmed umstvenih ustanoviteljev Rooseveltove politike „New Deal“. Ko je bil star 39 let, je bil imenovan za namestnika finančnega ministra in kot tak je takoj prišel na vzkiž z Rooseveltom, čeprav mu je kasneje tako zvesto služil. Acheson ni hotel najti pravnega razloga za devaluacijo (razvrednotenje) dolarja, kar je Roosevelt od njega zahteval. Acheson mu je povedal naravnost v obraz, da ne more prisiliti zakona, da reče — da samo zato, ker hoče tako Roosevelt. Zato je dobil „brco“. Šest let je bil nato izven Rooseveltove družbe, toda glasoval je za njega 1936 in mu stavil svoje zmožnosti na razpolago leta 1940. Skoro devet let je bil Acheson sedaj desna roka skoraj štirih notranjih ministrov. V njegovi glavi so zrastle zamisli, ki so napravile slavne druge ljudi. On je zasnoval z neomahljivo delavnostjo smerice politike, ki tvorijo sedaj del ameriškega razvoja in del svetovne zgodovine: njegov razum in značaj sta ustvarila zamisel politike posojila in zakupa me dvojno, povojne UNRRA-e, ameriškega načrta za atomsko nadzorstvo in končno je bil on prvi uradnik, ki je zagrabil in razvil idejo Marshallovega načrta.

In kako je ameriški senat sprejel tega človeka? Prezgodaj je še za odgovor, toda senatorja Connally in Vandenberg sta zaupala svojemu krogu prijateljev, da Acheson v resnici obvlada vsako politiko, s katero se bavi, da jo obrazloži s čudovito jasnostjo, da spoštuje svoje nasprotnike in na splošno začudenje predstavlja tudi sijajnega družabnika. Neki Achesonov prijatelj, ki je bil z njim skupaj vso vojno, je dolgo misli, ko so ga vprašali, kaj so njegove najbolj značilne poteze, končno pa je odgovoril: „On ima najbolj sposobne možgane, toda pozabiti ne smete njegove veselosti. Poleg tega pa lahko še omenite, da je njegov tajni ponos edina razprava, ki jo je imel pred najvišjim sodiščem, odkar je prvič zapustil vladu, ko je zagovarjal vrnitev civilnih pravic dvema Japoncema, ameriškim državljanoma, ki sta bila aretirana zaradi udeležbe pri napadu na Pearl Harbour.“

Eysler izpuščen

Pretekli teden je na policijskem sodišču v Londonu sodnik sir Laurence Dunn izrekel sodbo glede znanega komunističnega agitatorja Eyslerja, ki je bil aretiran na poljski ladji v britanskem vodstvu. Zavrnili so zahtevo, da ga izroče oblastem Združenih držav. Na podlagi te razsodbe so Eyslerja izpuščili.

Po izpustitvi je Eysler izjavil, da so v Angliji ravnali z njim zelo dostojno, da ima visoko mnenje v angleškem sodstvu in da je hvaležen za odločitev, da so ga izpustili na svobodo. Po najnovejših vesteh je Eysler odpotoval z letalom iz Londona v Prago, odkoder se bo podal dalje v Leipzig, kjer bo prevzel mesto univerzitetnega profesorja za sociologijo.

žem po tropičnih morjih in je pripeljal domov nad 200 primerkov raznih skal, ki so jih izvlekli iz morskega dna, v katerega so z omenjeno napravo vrtali; največja skala je dolga 22 metrov; delali pa so v globinah, ki so skoraj dosegle višino Mont Everest. Za popolno proučitev uspehov ekspedicije bo potrebno mnogo časa, iz vidika materialnih uspehov pa predstavlja presenetljivo zbirko raznih predmetov.

V zvezi s poskusom atomske bombe na Bikinih so ameriški geologi to koralno otočje v najširši meri preiskali. Med drugim so ugotovili, da je skalnato dno v sredini lagune globoko 2700 m; v tem dnu so vrtali nad 800 m globoko. V načrtu je nadaljnje vrtanje, ki naj seže prav do skalnatega dna.

Približno istočasno je dospelo tudi poročilo o globokem vrtanju v Veliki Britaniji v Formbyju (v bližini obale

Komunistična hinavščina

Že v prejšnji številki našega lista smo poročali o veliki železničarski stavki (18.000 železničarjev) v Berlinu, ker ne morejo več živeti s plačo, ki jo prejema vzhod. nemških markah.

Vsakdo bi mislil, da jim bo železniška uprava v vsem ustregla, saj je pod komunističnim nadzorstvom. In komunisti vendar trdijo, da se bore za delavske pravice. V Berlinu pa se je zgodilo ravno nasprotno: železniška uprava je hotela stavko nasilno zatreti. V zvezi s tem je objavil list angleške delavske stranke „Daily Herald“ zanimiv članek pod naslovom „Komunistična hinavščina v Berlinu“, v katerem piše:

„Komunisti vsepovsod po svetu razglašajo, da so zaščitniki delavcev in borci za delavske pravice. Še prav posebno pa poudarjajo pravico stavkanja. To pa seveda samo tedaj, kadar je to v skladu z njihovimi političnimi cilji. Le v Sovjetski zvezi ni nikdar ničesar slišati o tem, da bi delavci imeli pravico stavkati. Po vseh drugih državah izven Sovjetske zveze pa komunisti goreče zagovarjajo stavke kot sredstvo za obrambo delavskih pravic in jih uprizarjajo, če so upravičene ali ne.

Nihče ne more trditi, da ne bi bila upravičena sedanja stavka v Berlinu. Osemnajst tisoč železničarjev iz zahodnih predelov Berlina je zaposlenih pri železniški upravi, ki je pod sovjetskim nadzorstvom. Na področjih, kjer ti železničarji živijo, je zahodna marka edino zakonito plačilno sredstvo. Sovjeti pa jih plačujejo z vzhodnimi markami. To se pravi, da ima njihova plača dejansko le četrtno tiste vrednosti, ki bi jo morala imeti. Ljudje dobijo sedaj tedensko plačo, ki odgovarja vrednosti enega angl. funta šterlinga (to je približno 40 šil po uradnem tečaju). Jasno je, da s tem ne morejo živeti.

Zato so skušali preko svojih sindikalnih voditeljev doseči sporazum s sovjetskim železniškim ravnateljstvom. A vsi napor so ostali brezuspešni. Zato so železničarji pričeli stavkati.

Kako pa so ta njihov korak sprejeli nemški komunisti v vzhodnem Berlinu in na sovjetskem področju Nemčije? Ali so podprli delavce? Ali so pokazali vsaj najmanjše sočutje, ko so videli, v kakšnem položaju so železničarji in njihove družine? Prav nasprotno. Člani komunistične sindikalne zveze so skušali ohraniti redni železniški promet, da bi tako pomagali svojim sovjetskim gospodarjem in onemogočili stavko nemških železničarjev. — Komunistična takozvana „ljudska policija“ s sovjetskega področja je, oborožena s puškami in avtomatičnim orožjem, zasedla železniške postaje.

Kar naenkrat so komunisti poslušno prevzeli prav tisto žalostno vlogo, proti kateri pravijo, da se vedno bore, da jo prezirajo in sovražijo. Postali so razbijalci stavke. Namesto, da bi komunisti kot zagovorniki delavskih pravic prvi priskočili na pomoč stavkajočim berlinskim delavcem, ki se upravičeno borijo za svoj vsakdanji kruh, pa so nasprotno hoteli onemogočiti njihovo stavko in so poslali nadnje komunistično policijo.

To je nov nauk o komunističnem izdajstvu. Upamo, da bo delavcem po svetu odprli oči in bodo spoznali, da je prav komunizem njihov največji sovražnik, dasi ima za delavce vedno polno usta zvenceh gesel in obljub.“

Ameriški zunanji minister Dean Acheson

V londonskem radiu je ameriški dopisnik Alistair Cooke podal naslednjo sliko o sedanjem ameriškem zunanjem ministru:

Ko je bil imenovan Dean Acheson za naslednika generala Marshalla kot ameriški zunanji minister, nam je bilo vsem jasno, kakšna sijajna pojava je to za slikarja. Predvsem pa bo vsakogar zanimalo, kako ga je sprejel ameriški senat. Mr. Acheson je visok, 55 let star mož, zelo impozantne pojave. Oblečen je elegantno, a ne uradno, ima brke, kakor gardni častnik (kar je v Washingtonu precej nenavadno), njegove oči so polne ognja — večkrat hudomušne —, njegov razum je bister in oster, njegovo govorjenje je zelo izražito in njegova izgovorjava ga izdaja, da izhaja iz ameriške visoke družbe. Nobenega dvoma ni, da so vse te značilnosti v Washingtonu in posebno še pred kongresom — in Acheson se tega dobro zaveda — ovire, katere mora premagati. Člani kongresa kakor vsi drugi državljani morda radi vidijo ta tip moža — ali mogoče še bolj pestro hollywoodsko izdajo — na platnu, toda nikakor se ne sklada s tem ono, kar uživa največje zaupanje ameriške politike. Nekaj popolnoma drugega je seveda sposoben mož, ki je delal in se trudil za svojo vzgojo s svojimi lastnimi rokami — kakor sta n. pr. sodnika, podpredsednik Barkley ali Byrnes, ki sta začela brez vseh sredstev. To so vam običajni ameriški junaki, ki morajo biti v svojem bistvu ljudje, ki so premagali neizmerne težave.

Bolj in bolj so od srede in konca devetnajstega stoletja Amerikanci iz višje družbe prepuščali politiko podjet-

nejšim kmetom, priseljenim Ircem, mestnim trgovcem, prekupčevalcem zemlje, veleposesnikom, možem, ki so imeli zelo močen vpliv v delniških družbah za cestna omrežja, jeklarsko industrijo in druge tovarne, in drugim nedoločenim ameriškim pojavom, ki si rade pridobivajo prijatelje in vplivajo na ljudi.

Acheson ne spada med te ljudi. Rojen je bil v Connecticutu kot sin Angleža, ki se je boril z angleško vojsko v Indiji, bil posvečen v duhovnika, se iselil in postal škof Connecticuta. Mladi Dean ni posejal domače ljudske šole. Starši so ga poslali v internat, kar je v Ameriki zelo redek in neobičajen pojav. Iz te šole so ga poslali v Groton (v Massachusettsu), ki je aristokratski internat. O tej šoli se je že mnogo pisalo, toda ljudje kaj radi spregledajo, da je njegov vodja v začetku tega stoletja postavil za geslo staromodno načelo: Dolžnost privilegiranih je, da služijo družbi. Mladi Dean Acheson se je odločil, da mora okusiti neprijetne strani življenja, kakor pač v vseh deželah izbrani aristokrati večkrat okusijo trde strani življenja. Med počitnicami je delal z zemljemerji v kanadskih gozdovih. Potem pa je zopet zavzel svoj položaj in odšel na univerzo Yail, kjer se je odlikoval kot veslač in kjer je bil član mnogih družabnih klubov in bil na splošno zelo priljubljen in bister študent, ki je jemal življenje s humorjem. Ko pa je prišel čas, da se je vpisal na univerzo v Harwardu, je že toliko dozorel, da se je posvetil svojemu študiju z vso resnostjo.

Med prvo svetovno vojno je služil nekaj časa v mornarici, nekaj časa je bil

ZNANOST LETA 1948

(A. W. HASLETT, ravnatelj „Znanosti od danes“)

(Nadaljevanje in konec)

Zadnjič smo govorili o napredku lanskega letnega znanstvenih raziskovanj v vsemirju. Danes pa preidimo od fizike na raziskovanje morja, zlasti morskega dna. V tej panogi znanosti je bilo lanske leto zelo aktivno, uporabljali so nove metode; ta raziskovanja so zelo važna, saj je le 29% zemeljske površine kopna zemlja, 71% pa voda; naše znanje o treh četrtinah zemeljske površine zavisí torej od raziskovanja oceanov. Najočitnejši napredek na tem polju so po vojni doseženi poskusi, ki so v zvezi z odbijanjem zvokov; doseženi uspehi so deloma neposredna posledica vojnih preiskav.

Avstralska mornarica je n. pr. odkrila tri nove podmorske prelive v višini severno-vzhodne obale Nove Gvineje. Nedavno je prispela tudi vest o odkritju raznih prelivov v Sredozemlju med Toulonom in mejo Španije. Ti prelive so očividno splošna značilnost oceanskega dna, mogoče obstaja tozadevno izjema v polarnih morjih.

Drug način oceanografskega raziskovanja obstaja v tem, da spravljajo razne predmete iz dna morja na površje s pomočjo naprave, ki jo je med vojno izumil Šved dr. Kullenberg. To napravo je uporabljala švedska odprava „Albatrosa“ na svojem potovanju okoli sveta, na katerem je križarila križem kra-

Lancashire), kjer so iskali petrolejske vrelce. Če izvzamemo področja, kjer so v obratu rudniki in globoka vrtanja v posebne smotre, vemo še, zelo malo o podrobnostih podzemnega ustroja te dežele.

V letu 1949 je bilo mnogo kongresov in konferenc; omenjamo le dva v Londonu: prva je konferenca znanstvenih informacij, ki jo je organizirala Kraljevska družba, nadaljevanje imperialne znanstvene konference leta 1946, ki je dovedla do ustanovitve stalne komisije za nadaljevanje dela konference. Čim bolj se širi znanstveno raziskovanje, tem težje je točno določiti uspehe; zato postaja razširjanje informacij ravno tako važno kot so raziskovanja sama. En način razširjanja informacij je tudi film.

Konec.

Posojilnica v Celovcu vzpostavljena

V Celovcu obstaja že šestdeset let slovenska posojilnica, v kateri je večletnih 420 zadruharjev, ki so tukaj iskali in tudi našli v potrebi denarno pomoč. Veliko večje pa je število onih Slovencev, ki so prinašali svoje prihranke v posojilnico, četudi niso bili njeni člani in tudi zadruga od njih ni zahtevala, naj postanejo njeni člani.

Nacistična strahovlada je z drugimi zadrugami vred zatrla tudi slovensko posojilnico v Celovcu.

Predno se je Hitler polastil Avstrije, je obetal Slovincem, da jim bo dal več kulturnih pravic, kakor pa so jih kdaj uživali v Avstriji. Ko pa jo je zasedel, je ta megotec brez sramu izjavil, da „so nastale druge razmere“.

Ni pa bilo dosti, da so ukinili posojilnice. Zgrabili so tudi odbornike in njihove sotrudnike ter jih zapirali v ječe in taborišča, ne da bi nesrečnikom tudi samo poizkušali dokazati kako krivdo.

Krvava vojna, ki so jo uprizorili nacisti, je bila meseca majnika leta 1945 končana. Bog sam jih je udaril s svojo pestjo. Udaril je „faraona“ in potopil njegovo vojsko v morju človeške krvi. Hitlerjeva vojska se je zlomila in zdrobila, kakor še nikoli v zgodovini ni propadla nobena mogočna armada katerega koli vladarja. Hitler, njegovi generali in politiki so izginili, ljudstvo pa je ostalo. Prišli so ljudje iz zaklonišč, prišli so popravljati svoje razdrte domove in na novo orat in sejati svoja polja.

Koroški Slovenci so prišli k vladi in zahtevali, naj jim zopet vzpostavi ugrabljene zadruge. Vlada je izjavila, da so zahteve slovenskega ljudstva upravičene in je obljubila slovenske zadruge zopet vzpostaviti in jim vrniti njihovo premoženje. Tako bi bila lahko vsa ta stvar poravnana že takoj leta 1945.

Toda proti obljubi in sklepom deželne vlade v Celovcu se je dvignila nemška Raiffeisenova Zadruga zveza. Njen ravnatelj je izjavil, da je nemogoče na novo vzpostaviti slovenske posojilnice in je zapretil, da bo Zadruga zveza proti vsaki slovenski posojilnici, ki bi bila na novo vzpostavljena, nastopila pot pravde. Svoje postopanje je deželna zadruga opravičevala tako, da se baje Slovincem ni zgodila nikakrva krivica. Dalje je njen ravnatelj

izjavil, da slovenska posojilnice niso bile ukinjene s silo nacizma, marveč na podlagi novih bančnih zakonov. In zato je bilo vse postopanje postavno, postavno so bile ukinjene tudi slovenske posojilnice, postavna in pravno veljavna je bila zaplemba premoženja in pravno veljavna je bila tudi prodaja naših zemljišč.

Vsa poštena javnost se je čudila, da je mogla deželna zadruga organizacija nastopati proti vladi s takim dokazovanjem, ne da bi se kdo dvignil proti takemu nacističnemu pojmovanju.

Slovenci pa se za postopanje nemške Zadruga zveze niso brigali. Začeli so v posojilnicah na novo delovati, prirejali so občne zbornice in volili, kjer je bilo treba, nove odbore. Tako je tudi deželna vlada v svojih sklepih naročevala.

Ko je nemška deželna Zadruga zveza videla, da ji njeno obojavljanje priznanja pravice nič ne pomaga in da se Slovenci za to malo zmenijo, je vložila pri višjem sodišču v Gradcu pritožbo zoper sklepe deželne vlade v Celovcu.

Spet se je poštena javnost čudila, kako more zadruga organizacija nastopiti s tožbo proti svoji vladi. Višje sodišče v Gradcu pa je tožbo sprejelo. Tožba se je sklicevala na dejstvo, da redno o zadrugah zadevah sodi trgovsko sodišče, ne pa upravna oblast. In višje sodišče v Gradcu je res razsodilo, da zadruga zadeve postavno spadajo pod trgovsko sodišče v Celovcu, ne pa v delokrog deželne vlade.

Zato so bili sklepi deželne vlade, ki so bili že vpisani v zadrugi register in po katerih se vzpostavljajo slovenske zadruge, spet izbrisani; slovenske zadruge pa odslej sploh niso imele več pravne obstoja.

Toda slovenske zadruge so se sklicevale na sklepe državnega zbora, po katerih je bilo treba ukiniti vse naredbe nepostavne nacistične vlade. Pravno prepričanje in umevanje Slovencev je bilo: Če sta slovenske zadruge zatrla Gestapo in nacistična policija, ne pa trgovsko sodišče, je treba črtati vse to, kar je ukrenila Gestapo, in nič drugega.

Nacistični policiji je sledila postavna policijska oblast deželne vlade in ta je bila zato poklicana, da vzpostavi, kar je bila porušila policija nacističnega na-

silja. Pri deželni Zadrugi zvezi pa so bili mnjenja, da je menda vse veljavno in postavno, kar se je pod katero koli pretvezo zgodilo v nacistični dobi. Ti gospodje so Slovincem le svetovali, naj ustanavljajo nove zadruge tam, kjer jih bo dovolilo ministrstvo. Za izgubljen premoženje pa naj gre vsaka posojilnica pred sodišče in naj toži. Tako bi nastalo veliko število tožb in to v vsakem slučaju za velike vrednosti. Stroški bi bili torej ogromni, uspeh pa zelo negotov.

Medtem so se letos zopet začela pogajanja za avstrijsko državno pogodbo v Londonu. Avstrijski zastopniki so na teh pogajanjih zagotavljali, da je Slovincem na Koroškem vsa škoda poravnana in da so Slovenci dobili vse državljanske pravice. Toda istočasno je pred svetovno javnostjo stalo odprto vprašanje po nacizmu protipravno uničenih slovenskih zadrug na Koroškem. Vlada je obljubila, deželna zadruga zveza in graško višje sodišče pa sta ovirala nameravano ureditev.

Hitlerjeva tiranija je v Avstriji povzročila toliko razvalin, da jih po navadni poti, z navadnimi pripomočki ni bilo mogoče spraviti v red. Na vseh straneh je bilo treba novih, nalašč za to popravljanih zamišljenih zakonov. Vlada je sklepala in izdajala zakone, ki naj bi uredili in popravili nastalo škodo. Sedem zakonov o tem je bilo izdanih, pa še sedmi zakon o vzpostavitvi pravnega stanja (Rückstellungsgesetz), ki je bil izdan decembra 1948, za slovenske zadruge ni bil uporaben.

Na predvečer pogajanj o avstrijski državni pogodbi v Londonu so zato k novemu letu 1949 izdali še poseben zakon o vzpostavitvi slovenskih zadrug na Koroškem. Šele ta zakon daje — če ga prav razumemo — starim odbornikom pravico zastopati zadrugo. Po smislu tega zakona bi veljalo: „Stari odbor naj skliče stare člane na občni zbor, ki naj voli v celoti nov odbor in ta naj predlaga trgovskemu sodišču, da se zadruga zopet vpiše v zadrugi register. Ta odbor naj stavi sodišču tudi predloge, da se zadrugi vrne premoženje, ki bo vrnjeno nato po obstoječih državnih zakonih.“

Tako bi bilo utemeljeno tudi upanje, da bodo zadruge dobile nazaj svoje za-

družno premoženje, katero bi jim po vsej pravici moral dati zakon že zdavnaj brez dolgoletnih prošelj in dokazovanj.

Novi odbor celovške posojilnice

Na podlagi vsega tega je bil sklican občni zbor posojilnice v Celovcu na dan 19. majnika. Od starih odbornikov celovške posojilnice živijo še gg. Beguš, Schnabl in Lovro Müller. Vmes je bil pred vojno za predsednika izvoljen g. Vinko Zwitter. Ti odborniki so se sestali in so za dan 19. majnika sklicali občni zbor, na katerega so povabili vse stare člane zadruge. Ti so se občnega zbora v precejšnjem številu udeležili.

Predsednik dr. Vinko Zwitter, ki je že preveč obremenjen s poklicnim delom in z delom pri Mohorjevi družbi, je priporočal občnemu zboru, naj izvoli za predsednika zopet prelata msgr. Podgorca, ki je že popreje vodil posojilnico celih petdeset let. G. Podgorca je mogel prevzeti mesto predsednika le z dovoljenjem cerkvene oblasti.

V nov odbor posojilnice je bil izvoljen za podpredsednika g. Tomaž Waste iz Grabštajna, za odbornike pa gg. Franc Schnabl iz št. Ruperta pri Celovcu, Tomaž Koban in Kotmare vasi, Andrej Šturm iz št. Tomaža, Valentin Schleicher iz Limarč in Janez Tolmajer iz Radiš. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Leutschacher na Ročici, Kompoš v Hođišah, Čimžar v Kotmarivasi, Wieser na Radišah in Kokot na Dholici.

Na predlog novega predsednika je bilo sklenjeno, da odslej uradujeta Zadruga zveza in celovška posojilnica skupno v pisarni v Pavličevi ulici št. 7. Posojilnični odbor posluje ob četrtkih in sobotah dopoldne od 8. do 12. ure; zveza posluje vsak dan.

Nato je bil še sprejet predsednikov predlog, naj se skupno vrši poslovanje za celovško posojilnico in za posojilnico v št. Tomažu, seveda za poslednjo na posebni račun. Zato pa je bil tudi izvoljen v odbor celovške posojilnice predsednik posojilnice v št. Tomažu gosp. Šturm.

Sedaj, ko bo začela posojilnica v Celovcu skupaj s posojilnico v št. Tomažu z novim poživljenim delom, vabimo slovensko ljudstvo, naj vlaga svoje prihranke pri svoji posojilnici, ki bo vse te prihranke vestno oskrbovala in po možnosti dajala ta denar na razpolago našim ljudem v njihovih gospodarskih potrebah.

Kapelski punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)
28.

„Pa kaj koristi“, meni župnik; „če se pokorim, bo zopet ogenj v strehi, ker župljani bodo vsi pokonci; če pa ne, pa zopet višjim oblastem ne bo prav.“

„To se dá že pojasniti“, razloži sodnik; „poročaj komisarju Pauerju, da se kratkotalo ne upaš izvesti tega povelja, ker lahko prideš v smrtno nevarnost, izgubiš ljubezen vseh župljanov in si nakoplješ sovraštvo.“

„To imaš prav“, pritrdi župnik; „ljudje so že itak razburjeni, branijo se že dajati kolekturo, češ, če hočete odpraviti vero, tudi kolekture ni treba; zopet se je resno bati upora.“

„Poročal bi dalje“, nadaljuje sodnik, „da naj bi oblast, če bi se tudi odstranile tablice, pustila vsaj kip D. M. oblečen, ker še ni dodelan.“

„Imaš prav“, se razveseli župnik; „kip ima samo glavo, vrat in roke, krasi jo ga le lepa oblačila, brez tega pa bi nastalo pohujšanje med župljani in prepričan sem, da bi ti kaj takega ne dopustili.“

„Vidiš, to je eden najtehtnejših vzrokov in temu se tudi komisar Pauer ne more upirati.“

„Jako sem ti hvaležen, da mi greš s tako dobrim nasvetom na roke; saj sem že ves razmišljen od teh skrbi.“

Tako sta se pogovarjala oba prijatelja in delala sklepe, ki jih je župnik tudi izvedel. Takoj drugi dan je pisal obširno pismo komisarju v Celovec. Misli je najboljše in zaradi tega vse navedbe temeljito podprl z dokazi. Toda komisar Pauer je bil gluha za vse te opozoritve; njegova volja se mora izpolniti. Takoj je pisal ostro pismo župniku Prunnerju, v katerem ga je pozval, da mora priti dne 22. grudnia v Celovec zaradi zaslišanja. Pripeljati mora seboj tudi dva tržana in deset kmetov. Naslovil je tudi na sodnika Hagena pismo z odločnim naročilom, da mora priti določeni dan in vzeti seboj pisarja Roberta Hubmana.

„Čakajta, vidva puntarja“, tako je govoril komisar sam s seboj in hodil ves divji po sobi gor in dol, tako da je sluga strahoma poslušal zunaj v pred-sobi, kaj to pomeni.

„Vama že še pokažem, kaj sem jaz; kar je od Dunaja odrejeno, to se mora izvršiti, in če bi bilo treba, da teče voda navzgor.“

In zapečatil je obe pismi, pozvonil slugi ter mu naročil, naj jih zanesljivim potom takoj odpravi. Sluga se trepetaje pokloni in gleda, da je hitro pri vratih zunaj, zakaj danes je njegov predstojnik kakor črn oblak pred nevihto, iz katere se vsak trenutek lahko vlije huda ploha. Zato je boljše spraviti se pravočasno na varno. Obenem je to tudi najboljše prilika, da si med potom poplakne pri „Zlatem medvedu“ s kupico dobrega vina zasušeno grlo.

Kakor strela iz jasnega neba je to pismo prišlo na župnika in sodnika. Prepričana sta bila, da bo komisar vendarle upošteval tehtne razloge.

Hitro se je zvedelo po trgu, kaj je zaukazal strogi komisar. Župan Vegl je bil namreč ravno pri župniku, ko je ta sprejel pismo od komisarja. Preveč mu je bilo razburjeno srce in povedal je to Koclju, ta pa svoji ženi in tako je zvedel kmalu ves trg. Bilo je ravno na god sv. Lucije. Precej ljudi je bilo tedaj v cerkvi, saj to svetnico častijo kot pomočnico proti boleznim na očeh.

Že med potom iz cerkve so govorili ljudje o najnovejšem povelju, da se mora odvzeti Marijinemu kipu oblačilo. Tam na trgu pri vodnjaku so se zbrali možje, pred vsemi Vegl, cerkvena ključarja Sadochnik ter Pavlič. Okoli njih pa so stopili še drugi resni kmetje ter poslušali Vegla, ki je vedel natanko povedati, kdaj morata župnik in sodnik v Celovec.

„Tudi deset župljanov hoče komisar v Celovcu imeti, zato je ravno prav, da smo skupaj. Toda tukaj ni primeren prostor za posvetovanje in mrzlo je tudi. Pojdimo rajši h Koclju, bom jaz dal za en bokal, da se laže zmenimo.“

„Zelo dobro“, pritrdijo kmetje, si drgnejo roke in cepetajo z nogami ob tla, kakor bi jih res prav zeblo. Bil pa je to le povod, da so s tem potrdili, kako ima Vegl prav, da je pri bokalu vina boljše kakor zunaj pri studencu, ki sedaj ne daje nobene toplote. Prijetna toplota je puhnila vsem novodošlim gostom v obraz, ko so vstopili v Kocljevo gostilno. Vegl in ključarji so se vsedli kakor po navadi za dolgo mizo, drugi kmetje pa po vrsti, kakor so prišli.

„Prinesi nam bokal ali dva dobrega, da nas malo pogreje!“ veli Vegl in si pomenca roke.

„Seve, seve, sveto Lucijo moramo po-

častiti, da bomo vedno jasno videli“, meni krčmar.

„Posebno pa ti, da ne boš namesto vina vode vlival v sod“, ga podraži Vegl.

„Glej ga šmenta, moja klet še nikoli ni videla vode.“

„Tisto že ne, samo mi smo jo pokušili.“

Glazen smeh se je razlegal po sobi. Gostilničar je šel v klet po vino.

„Tedaj deset kmetov hoče imeti mogočni komisar Pauer predse v Celovec, da nam napravi pridigo, kakršne še nismo slišali. Kdor ima korajžjo, naj se zglaši!“

„E, ti, Vegl, ti moraš iti kot prvi, ti si naš poveljnik“, pravi Sadochnik.

„Mene nikar ne tiščite naprej, saj sem že tako dovolj počrtnjen pri gosposki kakor kakšen zamorec.“

„Te bo že Pauer opral, da boš zopet bel“, ga podraži Pavlič.

„Pa me bo dolgo umival“, se zasmije Vegl in natoči v velike kupice vina, ki ga je postavil Kocljev ravnokar na mizo. Trčili so in si nazdravili.

„Ostane pri tem“, rečejo kmetje, ko so si prvičkrat privezali z dobrim požirkom dušo, „da boš ti, Vegl, naš vodja.“

„Dobro, saj grem rad, da povem komisarju, kar mu gre; sedaj pa je treba še devet drugih mož. Mislim, ključarja že morata iti, tedaj ti, Sadochnik in Pavlič, kajne?“

„Seve, seve“, pritrdijo vsi.

„Tedaj trije smo že, ali kje je še ostalih sedem?“

Sedaj so postali pivci vsi tihi, zakaj z gosposko nobeden ni imel rad opravkov, posebno pa so se bali komisarja Pauerja kakor hudič križa.

(Dalje prihodnjič)

CIGANKA

Poglasno je potrkalo.

Napravljal sem se ravno od doma in se vznemoljil: „Stara stvar: kadar hočem od doma, gotovo kdo pride.“

Kar mogoče previdno in brezšumno sem pospravljaval svoje stvari, kakor da trkanja nisem slišal. Duri so bile itak zapahnjene, torej v sobo nihče ni mogel.

Potrkalo je znova, glasneje.

Itak vem, da ne bo odnehal, kdor že je. A se še ne oglašim. Če je res kaj potrebnega in nujnega, bo že še potrkal.

Res je potrkalo v tretje, glasno in odločno.

Stopil sem nevoljen k durim, odrinil zapah, odprl. Nežna mala deklica je stala na kamenju v veži, bosonoga, dasi je bilo — velikonočni ponedeljek je bil — še precej hladno. Bila je brez robca, da so ji razpušчени lasje valovili doli po ramah in je okroglo zdravo lice tem jasneje odsevalo, tem izraziteje se odbijalo od nemirno se pregibajočega kostanjevega ozadja.

„Gospod,“ je povzela naglo, s čisto domačim in zaupnim glasom, „ko bi mi dali cikorijske!“

„Kaj naj ti dam?“ sem se začudil.

„Cikorijske.“

„Kaj, zaboga, pa boš s cikorijske?“

„Kavo bo mama skuhala.“

„Kje pa je tvoja mama?“

Doli čez vas je zamahnila s polno, lepo oblikovano rokco — rokavi so ji segali le do laktov.

„Tam spodaj v gozdu. Kavo bi nam rada skuhala, pa nič cikorijske nimamo. Tukaj, glejte, sladkorja sem že dobila, tudi kruha, celo pisank, a cikorijske nič.“

Prijela je predpasnik, ki ga je držala do zdaj z eno roko, z obema rokama, ga razgrnila in mi pokazala svoje zaklade: nekaj kock sladkorja, dva koščka belega kruha, troje rdečih jajc.

„Ciganski otrok je, dasi prav nič podoban ciganom,“ sem pomislil, „in mora beračiti za starše.“

„Ko bi le vedel, kje je cikorijske, pa bi ti jo res dal.“

Lahen smehljal ji je šinil čez lepo mehko lice, da se ji je v levem ličecu naredila mala jamica; med polnimi svežimi ustnicami so ji zabiskali beli zobje.

„Pa ste sami doma, gospod? Gospe ni?“

„Ti, mala, gospe pa jaz nič nimam.“

„Ne? Kdo pa vam kuha?“

„Kuharica.“

„Pa je ni doma.“

„Ne.“

Prav nič je ni spravilo to v zadrego. „Pa bi vi poiskali cikorijske. Cikorijske moram neke dobiti, brez cikorijske ne smem domov.“

„Saj doma nimam.“

Spet se je nasmehljala, a tudi le za hip.

„Res, da ne. Pa smo ga imeli. Ob Grabštajnu gori smo imeli bajto. Pa nam je teklo v njo, kadar je šel dež. Potem pa se je podrla. Še ubila bi nas skoro bila.“

„Ta pa je seveda huda, če se vam je bajta podrla. Ali je niste spet postavili?“

„Nismo. Nimamo denarja, pravi ata.“

„In zdaj hodite po svetu?“

„Po svetu, tu okoli.“

„In spiš ponoči na prostem?“

„Seveda na prostem. Kje pa? Župan nam noče dati stanovanja.“

„Veš, vsem pa župan ne more dati stanovanja. — Pa te nič ne zebe pod milim nebom?“

„Nič. Pač, včasih, če sem lačna, že.“

„Pa si dostikrat lačna?“

„Včasih. A če bi dobila danes cikorijske, da bi mogla domov.“

„Pa brez cikorijske ne moreš?“

„Ne. Mama je rekla, da jo moram prinesiti.“

„Ali je mama huda?“

„O ne. Le včasih, če se malo napije.“

„Kako?“

„Če se malo napije, tedaj je nekoliko.“

„Tako? In ata?“

„Ne. Ata ni hud... A če bi mi gospod poiskali cikorijske.“

„Pa vstopi. Bova pogledala, če kje kaj najdeva.“

„O, kako je pri vas toplo!“ se je čudila in veselila, ko je bila v sobi.

„Za silo.“

„Imate gotovo mnogo drv?“

„Za silo že.“

„Ko smo mi imeli bajto, smo imeli včasih tudi lepo toplo. Včasih pa nismo imeli drv. Vi jih imate, pa si lahko kurite.“

„Včasih jih tudi jaz nisem imel in jih nimam.“

„Vi tudi?“ se je zavzela. „Čudno je to... Ali že imate cikorijske?“

Med kramljanjem sem iskal cikorijske pod razno posodo in v raznih kositrnih škatljah.

„Ne še. Ta nesrečna cikorijske, kje le je?“

„Boste že našli, le iščite. — A koliko bukev imate! Toliko jih še nisem videla in tako velikih. Ali so vse vaše?“

„Nekaj. Nekaj ne.“

„Pa ste te vse prebrali?“

„Precej vse.“

„To ste morali dolgo brati.“

Radovedno je ogledovala knjige, razvrščene na stojalu ob steni sobice, ki je obenem služila za kuhinjo. Jaz sem stanoval spodaj v vasi, ker je bila prostija po vojni v notranjosti vsa uničena.

Radovedno jih je ogledovala, dotaknila se ni nobene.

„Holá, tukaj pa najbrž bo cikorijske!“

„Ali jo imate?“ se je razveselila in je

planila k meni. „Glejte, res ste jo našli. Kam mi jo boste pa dejali?“

Razgrnila je predpasnik, pokukala vanj in mi ga molila naproti.

„V predpasnik da bi ti nasul? Ne! Kaj pa misliš, kakšen bi bil! Čaj, v kak papir bova dala.“

Poiskal sem zaplato papirja, zvil jo v klobuček.

„Takole, v to ti nasujem.“

„Dobro, dobro.“

Kar požirala je z lepimi, živimi očmi slabobavno cikorijske.

„Še eno žlico, gospod, prosim.“

„Pa bodi, še eno.“

„Lepa hvala! Zdaj pa pojdem kar domov. Lepo je pri vas, a bom morala hiteti, da me mama ne bo kregala.“

Položil sem ji lepo zaviti, napeti klobuček v predpasnik.

„Bog lonaj! Z Bogom, gospod.“

Odprl sem ji duri, spremil jo do ogla hiše.

„Srečno, gospod,“ se je še poslavljala.

„Srečno hodi!“

Stal sem pred hišo in gledal za njo; kako vsa srečna in vesela hiti doli po hribu. In sem mislil sam pri sebi:

„Ubogi ciganski otrok!“ te pomiluje marsikdo. In vendar — bogatejša in srečnejša si v svoji mladostni naivnosti in nedolžnosti nego večina nas odraslih... Varuj te Bog na vseh tvojih potih!

(Iz „Mladih src“)

A. G.:

Sem le deklica

Kaj pa poskušaš, ti zala pomlad, z židano roko krog mojih vrat?

Jaz sem le deklica, nisem cvet.

V lončkih na oknu stoje rožmarini sivozelene kot moji spomini.

Nje potolaži —

njih bedne vršiče.

Jablan pod oknom te v upanju kliče.

Jaz sem le deklica, nisem cvet.

Pri nas je le ena — prav nežna pomlad,

le ena nas s čudežnim žarom ogrne; ko gre,

se ne vrne.

Jaz sem le deklica, nisem cvet.

Leopold Turšič:

V težki uri

Kaj da nobena ptička nikjer nocoj ne prepeva?

Kaj od nikoder v dušo ne bo prijaznega odmeva?

Samega sebe boji se nocoj srca utrip,

kot da končana bo trnjeva pot ta hip.

V težke temine brezjadrni čoln — črna misel plove,

črna misel spustila se bo med tihe grobove...

Glej, izza mračnih cipres gori, se bliža nebo:

angeli božji v kelihih zlatih božjo ljubezen neso...

UČITELJ PONGRAC

ZGODBA Z DOMAČIH HRIBOV

Gospod Pongrac je bil učitelj na Brdu. Bil je še stare sorte učenik, ki ni maral za novo šolsko modo in je učil otroke to in tako, kar in kakor jim je bilo za dom in življenje potrebno. Zaradi tega so ga imeli ljudje radi in tudi višji predstojniki so ga morali pohvaliti.

Bilo je nekega soparnega popoldne v juniju. Najprej je pripovedoval otrokom mično pripovedko iz domačih hribov, otroci so jo ponovili, potem so brali, računali, nato so zapeli, zdaj pa jim je dal vajo za lepo pisanje. V razredu je postalo tiho, da bi bil čul miš. Najmanjši v prvih klopih so molili svoje jezičke iz ust, vlačili peresa počasi in previdno gor pa dol in dol pa gor, večji zadaj so pisali že dokaj spretno, stari Pongrac pa je sedel za mizo, da bi si malo oddahnil. Bilo je soparno v sobi, otroci so podrsavali z nogami, peresa so praskala po papirju, skozi odprto okno je zaspano pribrenčal čmrlj. Učitelju so jele oči lesti vkup. Zdaj mu je zdrknil levi lak z mize, nato mu je

mrtnil, kakor da je hotel reči: „Na, že vem, koliko je ura!“ Dečki in deklice so začudeno zijali v njega in se vznemirili. Tedaj jim je nadzornik pomignil in pošepnil:

„Bodite čisto tiho in pišite pridno dalje!“

Nato se je splazil v zadnjo klop, ki je bila prazna, in se je tam usedel. Čez nekaj časa je zabrundal:

„Na, sem pa radoveden, kako dolgo bo tako godel!“

Pa tudi nadzorniku so jele oči vkup lesti. Hoja — saj je bilo do Erda pol-drugo uro v hrib — ga je zdelala in v šoli je bila vročina. Otroci so z nogami podrsavali, peresa so praskala po papirju, skozi odprto okno je zaspano pribrenčal čmrlj; gospod nadzornik je začel dremati. Zdaj mu je zdrknil lak z klopi, kmalu mu je zdrknil še drugi, nazadnje mu je čunknila glava na klop in gospod nadzornik je zaspal kakor kralj Matjaž v Peci. Dečki so se posmihali, deklice so se hihljale, bilo pa je sicer

Od strahu je mojster Pongrac ves otrpnil in se ni ganil. Šele ko je videl, da njegov strah mirno spi, se je okotiral in ko blisk mu je šinila misel v glavo. Počasi je stopil h klopem in je otrokom šepnil:

„Otroci, lepo pridni bodite; vidite, gospod nadzornik so trudni; pojdite, pa tako, da jih ne zbudite! Molili danes ne bomo.“

Otroci so svojega učenika razumeli. Ko da so slutili nevarnost, ki preti njihovemu učitelju in njim samim, so se izognili vsakemu ropotu in se splazili čisto tiho iz sobe. Za bosonogo mladičino je zdrknil učitelj skozi duri in v razredu je ostal sam gospod nadzornik ter vlekel svojo dreto enakomerno naprej.

Zopet je minulo četrto ure, tedaj je veter stresel oknico in od hreska se je gospod zbudil. Sprva ni vedel, kje je, in se je oziral kakor kukavica, ko se izleže v vrabčjem gnezdu. Potem se mu je posvetilo in jezno je stopil dvakrat po sobi gor in dol. Nazadnje jo je mahnil v gorilno, si najel sobo in se ta večer ni več prikazal.

Drugo jutro je prišel nadzornik zgodaj v šolo. Mojster Pongrac ga je sprejel brez zadrege, priklonil se je in dejal pogumno:

„Dobro jutro, gospod nadzornik! Kako ste me iznenadili! Prisrčno pozdravljeni!“

Strogi gospod ga je malo začudeno pogledal:

„Veseli me, gospod učitelj, da vas najdem zdravega in čilega.“

Začelo se je izpraševanje. Vse je šlo kakor namazano. Otroci so znali, da je bilo veselje. Nadzornik je kaj kmalu opazil, da učitelj Pongrac svojih ur v šoli ni prespal. Zaradi tega je postal prijaznejši in ni večerajšnjega dogodka ne z besedo omenil. Malo pošalit pa se je vendar hotel. Na koncu je namreč velel, naj berejo iz Zgodb svetega pisma tisto zgodbo, kjer stoji: „Ko pa so ljudje spali, je prišel sovražnik in jim je zasejal plevel v žito.“ — Gospod Pongrac je zardel, nadzornik pa ga je potrpečljivo po rami in dejal dobre volje: „Gospod učitelj, če plevel zraste, sva kriva midva oba. Populiti ga morate pa vi sami.“

Tedaj sta se šolnika drug drugemu nasmejala, stisnila si roki in se prijazno poslovila.

PRIDI, SVETI DUH!

Zakaj po tebi hrepenim,
o Tolaznik nebeški?
Da s svojo milostjo podpreš
v slabosti me človeški.

Da božjih virov mi odpreš
studence čudovite,
ki nad učence prvokrat
so njih vodé razlite.

Da tudi mene mavrica
obsije rajsko žarna,
pri Materi, apostolih
mi duša vsa je varna.

In z njimi, glej, zahrepenim
po tebi, Duh presveti!
O pridi, pridi, sladki Gost,
z darovi me poseti!

Saj ti si hrepenenje dal,
vse, kar imam, je tvoje,
zaupam, da mi boš prižgal
še žar ljubezni svoje...

Zakaj po Tebi hrepenim?
Ker revežem si Oče
in da boš Jezusa z menoj
v vseh dušah ljubil vroče.

zdrknil še desni, potem mu je zdrknila glava na mizo in zaspal je trdno kakor Adam v raj. Dečki so se smejali, deklice so se hihljale, bilo pa je vse tiho, čuti je bilo le Pongračovo glasno smrčanje.

Iznenada so se odprla vrata in v razred je stopil gosposki mož z naočniki. Nihče drug ni bil kakor sam gospod šolski nadzornik. Pogledal je po otrocih, pogledal k mizi — pa je vedel, pri čem je. Nekoliko porogljivo se je na-

vse tiho, le da sta žagala in hrčila zdaj dva: učitelj Pongrac malo više, gospod nadzornik pa bolj v basu.

Več ko četrto ure sta jo možaka rezala, otroci so nalogo napisali in jeli tiho svoje reči v torbe spravljati. Tedaj — bilo je pet minut pred tremi — se je mojster Pongrac zbudil. Pomel si je oči in se ozrl po svojem drobižu.

Ali kaj je bilo tam v zadnji klopi? Sveta nebeška Pomagalka! Volk med jagnjeti!

Vrt v juniju

Poletje je tu, vedno večja izbira zelenjave nam prihaja iz vrta in ta mesec se prične tudi že prvo sadje. Na vrtu je skoro vsa zelenjava posejana in posajena in solata, kolerabce ter grah se nam ponujajo vsak dan z vrta. Ker je to mlado zelenje zelo zdravo in okusno, je le škoda, da ga še vse premalo uporabljamo. Saj bi bila vsa priprava jedil v poletnem času mnogo enostavnejša, pa tudi mnogo raznovrstnejša, če bi bolj skrbele za zelenjavo na vrtu.

Gospodinja mora paziti, da vskako stvar pravočasno jemlje z vrta. Nekatere gospodinjice imajo navado, da solatnih glav ne rabijo prej, da začnejo uhajati v cvet. Prav tako je tudi s kolerabami, ki jih ne upajo preje vzeti z vrta, dokler kolerabce niso že olesenele. Zato ne smemo predolgo čakati in jemljimo vso zelenjavo z vrta, dokler je še mlada pa zato tudi zelo okusna.

Začetkom junija še presajamo pozno zelje, ohrovt, karfijole in pa kumare. Če je leto suho, moramo začetkom skrbeti za zalivanje, zalivamo pa po možnosti s postano vodo. Kumaram pa moramo še posebej gnojiti in to tako, da damo okrog rastlinice gnoj, ki ga pokrijemo nato s prstjo. Tudi zgodnje kapusnice, to je zelje, so že toliko velike, da jih osujemo, vsekakor pa jih moramo okopavati. Ako pri tem dodamo še malo apnenamonijskega solitra bodo rastline veliko boljše uspevale.

Junija meseca se pojavijo včasih v veliki meri razni škodljivci na vrtu in to predvsem na kapusnicah. Razni bolhači in gosenice škodujejo posebno mladim rastlinam. Bolhači se pojavijo ob suhem, vetrovnem in sončnem vremenu. Zatiramo jih z močnim škropljenjem, pa tudi posipanje s tobačnim prahom zelo pomaga. — Gosenice zatiramo najbolj uspešno, če uničujemo že jajčeca, ki se kot kupčki rumenih pik držijo na spodnji strani listov. Ako tega ne storimo pravočasno, pa moramo vsaj pozneje obirati gosenice, ki nam drugače lahko uničijo ves pridelek.

Gredice na vrtu, ki smo jih izpraznili, je treba na novo prekopati in pognojiti s kompostom ali z gnojico. Važno je, da na vrtu vsak prostor, ki se je izpraznil, takoj spet porabimo in ne čakamo, da bi se izpraznile cele grede. Le tako bo imela gospodinja mesec za mesecem na vrtu svežo zelenjavo in vedno novo solato prav tja do jeseni. Tudi so-

lata veliko bolj bujno uspeva, ako ji gnojimo z apnenamonijskim solitrom.

Če smo sejale poletno endivijo v maju, jo junija in julija meseca presadimo na grede. Za endivijo zberemo bolj senčne grede, ker bo rasla v najbolj vročih mesecih. Najbolje je, da sadike posajamo zvečer ali pa po dežju. Jesensko in zimsko endivijo sejemo od srede junija naprej pa v mesec julij.

Rdečo peso, korenček, zeleno in rdečev gnojimo s pepelom ali kalijsko soljo. Če hočemo imeti na jesen prav dober in mlad korenček, ki ni le izvrsten za juho, ampak je zelo izvrsten tudi kot samostojno pripravljena zelenjava, ga sejemo v drugič sredi junija pa do začetka julija. Če je zelo suho vreme, ga škropimo, da seme preje vzkali.

Ker smo maja posadile paradižnik na prosto, mu damo sedaj količke, kole pa postavimo tako, da bo veter rastlino pritiskal h kolu; zato premislimo, kateri veter pri nas največkrat vleče. Glavno paradižnikovo deblo privežemo h kolu in steblo poganja nato številne

stranske vejice, takozvane zalistnice. Te vsak teden porežemo in glavno steblo bo rodilo obilo sadov.

Glavna tri dela na vrtu v mesecu juniju pa so okopavanje, pletev in zalivanje. Čim temeljiteje to troje vršimo, tem več veselja in koristi bomo imele od svojega vrta.

Tudi na cvetlice ne smemo pozabiti. Za one, ki jih bomo drugo leto rabile za sajenje, moramo kar zdaj že posejati seme. Za setev porabimo bolj senčne grede z lahko zemljo. Najbolje je, da seme posejemo na male prostore in ga potem z drobno prstjo skozi rešeto zasujemo, potem pa nalahno pritismo. Take dvoletne rastline bi bile: mačehe, marjetice, spominčice in pa klinčki ali nageljčki. Te pa moramo še v tem letu parkrat presaditi ali — kakor pravimo — pikirati.

Lončnice na oknih je treba pridno zalivati in jih varovati prahu, da tem boljše uspevajo.

Česnje in jagode so prvo sadje, ki se ga vsi veselimo. Četudi prvo sadje radi kar takoj porabimo, naj vendar gospodinja gleda, da bo vsaj nekaj od tega sadja spravila v kozarce in napravila odcedke za zimo, za otroke in pa za čas bolezni.

Nadmorska višina vpliva na mlečnost

Iz praktičnega življenja vemo, da vpliva nadmorska višina kraja, kjer redimo molzno živino, v precejšnji meri tudi na molznost krav.

S tem vprašanjem se je zadnje tri leta mnogo bavilo angleško društvo za rejo molzne živine. — Tako je to društvo n. pr. ugotovilo, da je neka krava, ki je živela že od mladosti v gričevju s približno 400 m nadmorske višine, dajala kot mlada krava letno po 2500 litrov mleka. Nato je prišla ta krava na kmetijo v višini 200 m in je dala letno po 3.500 in po 6.300 litrov mleka letno po drugem in tretjem teletu.

Ko je imela ta krava četrto tele, je prišla na kmetijo, kjer so bile nekako idealne krmne razmere in je zato dajala letno skoraj 8.100 litrov mleka.

Večkrat so ugotovili, da krave v nadmorski višini okrog 500 m niso poleg mleka za teleta dajale skoraj nikakega mleka. Ko pa so te krave prišle v dolino, so dajale po tretjem teletu tudi po 4500 litrov mleka.

Iz vsega tega bi mogli sklepati, da se v višjih nadmorskih višinah pri kravah ne more primerno in zadostno razviti sposobnost za veliko mlečnost, četudi bi jim bila ta drugače prirojena. So pa tudi živali, pri katerih nikakor ne vpliva na mlečnost razlika v nadmorski višini.

Četudi poizkusi še niso zaključeni in zato tudi še ni mogoče nič končoveljavnega reči, kako vpliva nadmorska višina na količino mleka, pa je le mogoče že iz dosedanjih poizkusov sklepati tole: količina mleka, ki ga daje kaka krava v kakem kraju z visoko nadmorsko višino in še tudi pod neugodnimi razmerami, ne more biti nikakor merilo za to, da je ta krava že po naravi slaba molznica. Ako bi ta krava prišla v boljše življenjske razmere, bi dajala tudi več mleka. (ACA)

*

Prednje poizkuse so seveda izvedli s kravami na angleških otokih, pri nas takih ugotovitev še nimamo. Vendar pa bi nam naši živinorejci gotovo mogli povedati, da na molznost krav pri nas ne vpliva toliko nadmorska višina kakor pa način krmljenja in pa kakovost krme. Krava, ki dobiva v dolini slabo

Avto — merilo blagostanja

Ako merimo blagostanje in civilizacijo narodov po številu osebnih avtomobilov, dobimo takole zanimivo sliko: V Združenih ameriških državah pride en avto na 4,5 prebivalcev, v Veliki Britaniji pa na 24 prebivalcev. Zanimivo je, da pride v Sovjetski zvezi en avto šele na 294 prebivalcev.

krmo in pride na dobro planinsko pašo, bo gotovo dajala na planini več mleka kot pa v dolini. — Ako pa nasprotno proda kmet s hribov v dolino kravo, ki jo je zaradi pomanjkanja krme slabo krmil, bo ta krava v boljših krmnih razmerah v dolini dajala gotovo več mleka. — Pri istih krmnih razmerah in pri drugače enaki oskrbi pa najbrž ne bo velike razlike v mlečnosti pri isti kravi, ako je ta eno leto v dolini, drugo leto pa na planini.

Evropska gospodarska komisija ZN in brezposelnost

Izjava vzhodnega bloka o „dobrem položaju“ delavcev v državah, ki so pod komunistično nadvlado v primeri s „slabimi“ delavskimi pogoji v zahodni Evropi, je odvrnila pozornost evropske gospodarske komisije Združenih narodov od načrtov za razvoj trgovine.

Francoski delegat Andre Philip je predlagal, naj dejstva dokažejo, če ko-

munistične obtožbe o „izrabljanju“ delavcev v zahodnih demokracijah temeljijo na resnici.

Predlagal je, naj bi odposlali 1000 delavcev, ki pripadajo francoski komunistični stranki, za dobo treh mesecev na delo v Bolgarijo, 1000 bolgarskih delavcev pa naj bi v zameno zaposlili v istem času v Franciji. Dejal je: „Potem bomo videli, kateri izmed njih bodo prvi, ki si bodo želeli domov.“

Sovjeti trdijo, da je Marshallov načrt odgovoren za vso brezposelnost. To trditev so ponovili tudi drugi vzhodni predstavniki.

Philip je poudaril, da je ključ za čim večjo zaposlitev tesno evropsko sodelovanje, ki vključuje povečanje trgovine med Vzhodom in Zahodom. Poudaril je nadalje, da mu je bil obupni položaj Francije pred Marshallovim načrtom dobro znan, ker je bil leta 1946 minister za narodno gospodarstvo. „Z izvedbo Marshallovega načrta je brezposelnost v Franciji znatno padla. Z razvojem in prilagoditvijo industrij se pojavlja problem, kako usmeriti delovno silo in investicije kapitala iz enega kraja v drugi. Svobodne delavske zveze ne bodo premeščale delavstva brez njegove privolitve. Svobodno delavstvo je težje upravljati, kljub temu pa nam je to ljubše, kot da bi delavci utrpeli škodo na svoji prostosti.“

Britanski delegat Christopher Mayhew je izjavil, da brezposelnost nedvomno obstaja v Sovjetski zvezi, vključ strogi najstrožji delavski disciplini, katero dopolnjuje prisilno delo. Istočasno pa v Sovjetski zvezi ne poznajo zavarovanja proti brezposelnosti.

Na sovjetsko obtožbo o veliki brezposelnosti v biconi Nemčiji je Mayhew poudaril, da bi brezposelnost v Nemčiji ne bila tako velika, če ne bi več kot 650.000 oseb zbežalo pred revščino in bojaznijo, ki vlada na sovjetskem področju. Glede brezposelnosti v sovjetski coni je Mayhew omenil prisilna delavska taborišča. Na sovjetskem področju je danes v taboriščih za prisilno delo več oseb, kot pa jih je bilo pod Hitlerjem leta 1939, je izjavil Mayhew.

Mayhew je zaključil: „Brezposelnost v zahodnih državah za sovjetsko vlado ne predstavlja človeške tragedije ali problema, ki bi ga morali rešiti. Za sovjetsko vlado je to priložnost, ki se dá izrabiti v politične namene. To je vzrok, zakaj gredo v mnogih državah komunistične smernice za tem, da bi se proizvodnja zavlačevala in da podpirajo politično stavko. Naraščajoča brezposelnost jim je orožje za politično vojskovanje. V tem tudi tiči razlaga, zakaj sovjetska vlada nasprotuje Marshallovemu načrtu.“ (AIS)

„Suša v Evropi“

„Washington Evening Star“ prinaša pod naslovom „Suša v Evropi“, članek, v katerem piše med drugim:

Odvisnost človeka od narave se je pokazala znova v nedavni izjavi Averella Harrimana, veleposlanika ERP v Evropi. Harriman se je vrnil iz inspekcijskega potovanja po Evropi v Združene države in izrazil bojazen, da bo sedanja suša lahko povzročila picle žetve v velikem delu Evrope.

Suša ni ničesar novega za vzhodno Evropo, ki ima podobno celinsko podnebje kot Združene države, kjer so obdobja suše lahko vzrok zelo pičlih žetev. Zahodna in srednja Evropa pa imajo v splošnem bolj ugodno podnebje.

Sedanji kočljiv položaj je povzročila izredno suha zima. Le obilno pomladno deževje še lahko pomore ugodnemu razvoju posevkov.

Nekatera dejstva pa olajšujejo sedanji položaj. Povojna poljedelska obnova je v toliko uspeša, da je na razpolago dovolj semen, gnojil in delavne sile in da pomanjkanje delavne živine in poljedelskih strojev ni več tako težko kot še pred kratkim. Ako se bodo klimatične razmere ustalile, je še vedno mogoča dobra žetev. Slaba žitna letina zahodne Evrope bi se lahko dopolnila s presežkom žitne produkcije Združenih držav in Kanade, kjer pričakujejo sijajne žetve. Upamo pa, da bodo evropske države lahko dosegle normalno proizvodnjo živil in se tako izognile stroškom uvoza ter prihranile denar za druge namene. (AIS)

ZA GOSPODINJO IN DOM

Kako naj gospodinja spravlja zimsko obleko?

Zadnji čas je, da shranimo zimsko obleko, volnene stvari in kožuhovino, sicer bo njihov sovražnik, požrešni molj, pričel svoje škodljivo delo. V ta namen moramo vsaj nekoliko poznati tega škodljivca.

Sta namreč dve vrsti moljev: manjši in večji molj; oba pa sta enako škodljiva. Razlika je le v tem, da mali molj oškoduje volnene stvari, večji pa kožuhovino. Seveda pa ne molji, ki po zraku okoli letajo, ampak male gosenice, ki se razvijejo iz jajčec, ki jih metuljček-molj leže v volnene in kožuhovinate stvari. Jajčka ležejo v avgustu v obleko, posteljnino in tapacirano pohištvo. Moremo jih odstraniti, ako jih vsak dan brez presledka na prostem strkamo in stepemo. Če tega vsak dan ne storimo, se pripravijo drobne gosenice na svoje delo: iz snovi, ki jo nagrižejo okoli sebe, napravijo plašček, v katerem se zavijejo in zlezajo v razne kotičke, kjer se zabubijo, kar se zgodi konec aprila. Po dveh tednih izlete in v začetku maja že letajo okoli po naših stanovanjih.

Ker ravno v tem času shranjujemo zimske stvari — ako jih še nismo — moramo omare in skrinje, kamor jih nameravamo spraviti, prej pokaditi. To

lahko storimo na več načinov. V omaro ali skrinjo, ki jo popolnoma izpraznimo in očistimo, postavimo z vročo vodo napolnjeno posodico, v katero kanemo 8 kapljic salpetrove kisline, da se kadi, in hitro in dobro zapremo. Čez 4 ure že lahko spravimo obleko vanjo. Na enak način prekadimo tudi lahko z žveplom. Na krožnik položimo žveplen košček ali vrvice (kakor za žvepljanje sodov), prižgemo in zapremo. Čez dve uri je že žveplo opravilo svoje delo, namreč zamorilo moljevo zalego. Vse špranje zamašimo ali zalepimo s časopisnim papirjem. Duh po tiskarskem črnilu je najboljše sredstvo proti moljem.

Seveda pa moramo zimsko obleko, preden jo spravimo, dobro osušiti vseh madežev in presušiti. Zelo dobro je, da volnene stvari zavijemo v platnene rjuhe ali rute, katerih se molji ne lotijo. Tudi časopisni papir je najboljše sredstvo za zavijanje manjših volnenih stvari, ko jih spravljamo.

Naftalin je najboljše obesiti v vrečicah iz redkega blaga, ker bi morebiti, če potresemo z njim volnene stvari, kaj pokvaril. Tudi vata, namočena v terpentini, ki jo pritrdimo z bucikami na raznih krajih omare ali skrinje, prežene molje.

Kršćanstvo in zahodna demokracija

(CHRISTOPHER DAWSON)

Težko je govoriti o krščanstvu in o zahodni tradiciji kot o dveh različnih stvarnostih. Zahodna tradicija je namreč tudi krščanska tradicija, seveda spremenjena v posvetno, preresetana in v bolj meglenih obrisih. Toda če pogledamo, v koliki meri ohranja svojo istovetnost in zgodovinsko trajnost, je zahodna tradicija danes še vedno krščanska tradicija.

Kaj pomeni ta izraz? Po mojem mnenju pomeni združenje krščanskih narodov, in ker so se različni evropski narodi pridružili tej zvezi, so s tem pridobili tudi skupno kulturo in skupno tradicijo. Ne smemo pozabiti, da zahodni narodi prvotno niso bili enotni. Bili so kopica najrazličnejših ras, govorili so različne jezike. Toda postopoma so se naučili misliti in živeti na skupen način, čeprav sta jim bila tuja socialni red in duhovnost vere, ki sta prišla k njim iz srednjega Vzhoda.

Uvajanje v drugačen način življenja pa še zdaleka ni bil naraven potek, ki se ga nihče ni bil zavedal. Skoraj v vseh primerih je bil prav zavesten prelom z lastno preteklostjo. Ločitev med kristjani in pogani na Baltiku ali med kristjani in muslimani na Siciliji in v Španiji ni nastala zaradi različnih ras ali različnih jezikov. Tu je šlo za nasprotje dveh duhovnih svetov in prehod posameznikov ter celih skupnosti iz enega v drugega ni prinesel le spremembe posameznih ver, temveč tudi velike spremembe zakonov tradicionalnih ustanov in navad. Še več, često so narodi sprejeli tudi novo umetnost, novo literaturo in celo novo pisavo.

Prihod krščanstva je prinesel evropskemu zahodu nova etično-politična načela in socialno skupnost, ki so prekašali prvotne in najožje lastnosti narodnega in pokrajinskega značaja, a jih pri vsem tem niso odpravili. Skozi deset stoletij torej evropskemu človeku ni dajala državljanstva njegova pripadnost kakšni državi, temveč njegova pripadnost Cerkvi. Cerkve je bila bolj organizirana in uspešnejša kot pa država. Imela je v svojih rokah vse to, kar danes imenujemo delo socialne pomoči. Pomagala je revežem, skrbela je za bolnike in se brigala za vzgojo. Poleg tega je imela Cerkve svoj zakonik, ki ga je uporabljala pri svojih sodiščih, katera je navadno imenovala krščanska sodišča. Ta zakonik so sprejela zakonodajna telesa in prizivna sodišča. Če hoče-

mo dokazati zahodno krščanstvo, je dovolj, da pogledamo na zemljevid cerkvenih razdelitev Evrope pred reformacijo. Opazimo, da krščanske pokrajine odgovarjajo cerkvenim pokrajinam, socialna središča škofijskim sedežem in kulturni sedeži so tam, kjer so samostani in univerze.

To razčlenjenje je bilo predvsem strogo izvedeno v srednji in zahodni Evropi. Postajalo pa je tem rahlejš, čim dalje gremo proti vzhodu ali severu: proti Skandinaviji, Madžarski in Poljski. Toda po vsej krščanski Evropi so bili stalni stiki in izmenjave. V navadi je bilo, da so študentje iz Poljske, Škotske in Danske obiskovali šole v Bologni in Parizu in krščanski redovi, ki so se najprej pojavili v Italiji in Franciji, so pozneje poglani korenine tudi na Švedskem, Madžarskem in na Litvanskem. Študirali so iste knjige, učili so iste doktrine in so se opirali na ista moralna načela.

Seveda s tem nočem reči, da sta bila zahodna družba in vedenje vsakega posameznega Evropejca popolnoma krščanska. Človeška narava je preslabotna in človekove korake vodi bolj nagon kot pa vzori in vera. Vendar pa moramo reči, da, v kolikor vera, vzori in načela zavestnega moralnega vedenja vladajo posameznikom in družbi, je zahodna Evropa res bila globoko krščanska. Zahodna tradicija nima niti enega elementa, ki ga ne bi ustvaril ali predrugačil ali vsaj prežl krščanski duh.

Reformacija je razbila versko enotnost zahoda in je prekinila trajnost krščanske kulture. Reformatorji je vse, kakor niso hoteli zavestno spremeniti v posvetno in razdreti odnos med Cerkvijo in državo. Nasprotno, hoteli so protestirati proti posvetnosti Cerkve in niso nič manj kakor srednjeveški duhovniki poudarjali organsko urejenost odnošajev med Cerkvijo in državo in potrebo, da se ti odnosi prirede krščanskim načelom.

To pa je le ena stran tega vprašanja. Po letu 1500 pa je postajalo vedno močnejše gibanje za sekularizacijo (sekularizirati: spremeniti nekaj v posvetno) zahodne kulture, ki je postalo še posebno močno v zadnjih dveh stoletjih. In končno je naša kultura skoraj nehala biti krščanska in moderni človek se ne zaveda več vezi, ki ga vežejo na krščansko dediščino.

Amerika v številkah

V Združenih državah so v letu 1948 natovorili 42.833.902 tovornih vagonov, kar je rekord mirnega časa, ki je bil prekošen le leta 1947. Ameriške železnice so prevozile 921.600.000 ton.

Hoover Dam v Združenih državah, najvišji jez sveta, ki so ga zgradili 1936, je 217 m visok. Pri gradnji najširšega jezeta sveta, Fort Peck Dam-a, ki je tudi v Združenih državah, so porabili 97 milijonov 900.000 m³ peska in cementa.

V zadnjih 4 letih je nad 1.400.000 ameriških vojnih povratnikov dobilo za nakup hiš posojila v skupnem znesku 8 milijard dolarjev; za posojila jamči država.

V Združenih državah je v obratu nad 35 milijonov telefonskih aparatov.

V Združenih državah je 191.800 železniških mostov v skupni dolžini 6176 km; največji železniški most je most preko Slanega jezera v Državi Utah in je 19 km dolg.

V letu 1948 so Združene države izvozile okoli 211.500 ton ameriških lešnikov.

Število tovornih avtomobilov se je leta 1948 povečalo za en milijon in tako doseglo številko 7 milijonov. Ameriški zavod za življensko zavarovanje poroča, da ima okoli 45% žensk v ameriških rodbinah plačano službo.

Eksportna in importna banka je v 15 letih svojega delovanja dovolila 40 državam po celem svetu posojil za skupno 4.272.000.000 dolarjev. Trenutno ima banka visečih kreditov za 2.535.000.000 dolarjev.

V 9636 mestih in vaseh Združenih

držav je 19.197 kinogledališč z 11 milijonov 796.072 sedeži.

Poljedelsko ministrstvo poroča, da se bo stanje perutnine v Združenih državah letos povečalo za 7%. Lani se je zvalilo 31.732.000.000 puranov.

Delovanju Ameriškega rudarskega urada za preprečenje nezgod je uspelo znižati odstotek smrtnih nesreč v ameriških rudnikih od 5,62 primerov na milijon izkopanih ton v letu 1910 (tega leta je bil urad ustanovljen) na 1,56 primerov na milijon ton, kar predstavlja najnižji odstotek zgodovine. V februarju 1949 so ameriške električne družbe proizvedle 22.996.000.000 KW, rekord za ta mesec.

V Združenih državah izdelajo letno okoli 22.000.000.000 živilskih konzerv, za kar porabijo 2.500.000 ton železa, ki bi zadostovalo za izgradnjo sto tovornih ladij.

Od leta 1945 dalje je število radijskih oddajnih postaj v Ameriki poskočilo od manj kot 1000 na 2700.

Uvoz kave v Združene države je leta 1948 dosegel rekordno količino 1 milijon 246.500 ton.

Ameriške avtomobilske industrije izdelajo danes povprečno 23.000 avtomobilov na dan, to je toliko, kot so jih izdelali v celem letu 1904.

Poizvedbe ameriškega zavarovalnega zavoda so dognale, da znašajo izdatki ameriških vladnih fondov en milijon dolarjev na vsakih 12 minut, to je 1100 krat več kot pred 100 leti.

Poraba papirja je v Združenih državah narasla od 17.900.000 ton v letu 1945 na 23.800.000 ton v letu 1948.

Poglejmo, v koliko je ta sprememba vplivala na vprašanje enotnosti in vztrajnosti zahodne tradicije. V začetku se je zdelo, da sprememba mnogo lažja, kot pa se je kasneje pokazala v resnici, v kolikor se je ta postopek sekularizacije omejil bistveno na to, da je s posvetnimi izrazi izrazil načela, ki so po svojem bistvu in izvoru pripadala krščanstvu.

Človeške pravice n. pr. pomenijo zelo malo, če jih vzamemo kot umsko označilo socialnih stvarnosti. Svojo privlačnost so dobile le po zaslugi duhovnih načel, ki so bila različna od onih, katere so vcepila duhu zahodnega človeka stoletja krščanske vere. Svoboda in enakost sta torej nujna politična posledica krščanskega zaupanja v svobodo in notranja vrednost vsakega človeka zaradi njegove nesmrtnosti in duhovne narave, dočim je bratstvo le abstraktni izraz krščanskega nauka o bratstvu med vsemi ljudmi, ki so božji otroci. Prav tako je bila močna težnja po socialni pravičnosti gibalna sila demokratičnih in socialističnih pokretov na zahodu. To pa moramo zopet pripisovati bolj krščanski veri z božjim zakonom in prihodom nebeškega kraljestva kakor pa kateri koli politični in gospodarski teoriji. Liberalna humanitarna vera, ki je navdahnila prvo dobo revolucionarnega gibanja, torej ni bila drugačija kakor neka vrsta vzvišenega krščanskega idealizma, ki je bil iztrgan iz svojih teoloških korenin in prenešen

na sociološko in politično področje. Toda čim so se ljudje zavedli tega, so izgubili zaupanje v abstraktne etične ideale in so pričeli iskati pravo načelo socialne enotnosti bodisi v pripadnosti k eni obstoječi politični družbi, kakor so to storili nacionalisti, bodisi v nekem gospodarskem razredu, kot so to storili marksisti, ali pa končno v biološki enotnosti, organski enotnosti rase, kot so jo zamislili nacisti.

To pomeni, da je razlika, ki so jo prej smatrali kot relativno v skupni socialni enoti, postala absolutna in izključna pregraja, zaradi katere so se meje skupnosti zožile.

Danes se vsi zavedamo te naraščajoče socialne omejitve. Vedno težje dihamo v tem novem svetu izključno nasprotujočih si ideologij in prav tako naraščata tesnoba in dvom. Ta razvoj ogroža ne le enotnost, temveč sam obstoj zahodne kulture. Bistveno zanjo je, da je bolj zapletena in različna, kot katera koli druga kultura na svetu in njene ustvarjalne zasnove moramo pripisovati napetosti in pobudam svobodnih družb v mejah skupne kulture in skupne duhovne tradicije. Poskus, da bi ustvarili skupno enotnost s pomočjo političnega pritiska in gospodarske ureditve, je usoden za duh zahodne kulture, katera se lahko poenoti samo na višji ravni, to je na področju vere in s tem, da se človeštvo podvrže transcendentnemu (poduhovljenemu, nadčutnemu) načelu pravice in resnice. (BBC)

ZDRAVSTVO:

Žolčni kamni

Med ljudstvom so bolezni žolčnega mehurja, predvsem žolčni kamni, le malo znane. Zato hočem v kratki obliki opisati način zdravljenja bolnikov, ki trpe na žolčnih kamnih.

Odkod izvira žolč? Odgovor se glasi: iz jeter in sicer iz krvne barvne snovi in iz različnih žolčnih kislin. Odteka pa iz jeter po žolčnih poteh jetrnega tkiva v žolčne vode ali kanale in v žolčni mehur. Končno se izliva v tanko črevo, kjer opravlja zelo važno nalogo pri rezorpciji (vsrkavanju) mastnih kislin. Ako leži nekeje v glavnih žolčnih vodih ovira, ki zapira žolču pot v črevo, ostanejo vse maščobe, ki jih človek vživa s hrano, neprebavljene in neporabljene ter gredo v nič, to se pravi — v blato, kar se pri takem bolniku takoj opazi na njegovi sivi in mastno se svetlikajoči stolici. Človeški organizem pa bi radi tega seveda hitro propadel.

Žolč, ki se pretaka po žolčnih poteh in v žolčnem mehurju, izgublja med potjo precej svoje vodé ter se radi tega zgosti. Včasih pa se zgodi, da iz raznih vzrokov izpadajo iz tekočega žolča nekatere snovi, ki so bile poprej v njem raztopljene, kot drobčkana zrnca, ki se strnejo v večje tvorbe in ki jim potem pravimo žolčni kamni. Nekateri drobci pa obdrže svojo prvotno drobno obliko in izgledajo kot pesek ali kot zdrob.

Kje tiči vzrok, da samo pri nekaterih ljudeh izpadajo prej omenjene snovi, ki so začetek žolčnih kamnov, pri drugih pa ne, tega še do danes ne ve nihče sigurno. Najbrž so duševni momenti posameznega človeka v neki zvezi s tvorbo žolčnih kamnov, saj pravijo ljudje, ako se kdo hudo jezi in razburja, da se mu bo razlil žolč. Tudi opažamo, da ženske bolj pogosto trpe na žolčnih kamnih kakor moški. Nekateri zdravniki trdijo, da je vzrok temu iskati v porodih, drugi pa menijo, da je pač ženska bolj čustvena in občutljiva in si razne grenkobe življenja bolj k „srcu jemlje“ kakor moški, kar lahko res vpliva na spremembo žolča.

Kamenčki v žolčnem mehurju po navadi mirujejo, tako da človek dostikrat sploh ne ve, da jih ima. Ako pa nastane vnetje žolčnega mehurja, ki ga navadno kamni povzročijo, takrat se prične žolčni mehur krčevito stiskati, da bi iztisnil kamenčke iz sebe. Takšno živahno delovanje vnetega in radi tega jako občutljivega žolčnega mehurja povzroča silne bolečine in krče, ki trajajo več ur, včasih tudi cel dan ali še dalje. Najrajši se pojavijo ponoči. Čestokrat ne odnehajo poprej, dokler jih ne uduši zdravnik z močno delujočo injekcijo. Včasih pa prenehajo, kakor bi odrezal. V takih slučajih najdemo v stolici (blatu), ako jo razredčimo z vodo in jo

natanko pregledamo, večje ali manjše število — žolčnih kamnov.

Ker taki napadi, ako pogosto nastopajo, lahko postanejo nevarni za jetra, se jih je treba izogibati in to predvsem s pravilno prehrano. Gotovo je, da bo napad izbruhnil kmalu po zavžitju povojenega svinjskega mesa. Ravno tako škodujejo klobase, jajca, jedi iz notranjih organov (jetra, pljučka, bleki itd.) Nekateri tudi ne prenašajo špinače, drugi zelja. Ogibaj se mastnih jedil, mastnih omak, guljažev, dalje sploh svinjske masti in jo zamenjaj z jedili, napravljenimi na olju ali surovem maslu! Ne pij nikdar mrzlih pijač! Ne daj se zapeljati po drugih, ne goljufaj samega sebe, češ: „Samo čisto malo klobasice bom vzel“, kajti vedi, da stoji zlodej za tabo in ponoči te bodo zvijali spet strahoviti krči! Bodi trden, potem ne bo treba operacije!

Kadar ni napadov, pij sledeče čaje: 1. češmin (korenine ali lubje, latinski: Rad. Berber. vulg.); 2. kamilice, (lat.: Flor. Chamomill.); 3. poprovo meto, (lat.: Fol. Ment. pip.); 4. kolmež, (1.: Rhiz. Calam.); 5. gladišnik, (lat.: Herb. Agrimon.); 6. krhlika, (lat.: Cort. Frangul.); 7. mlečnik, (lat.: Herb. Chelidon.); 8. krčnico ali šentjanževko, (1.: Herb. Hyperic.). Popij vsaj dvakrat na dan po eno skodelico tega čaja skozi 14 dni, nato prenehaj po kakšen mesec in spet ponavljaj!

Pri napadih si delaj jako tople (ne vroče) obkladke, pij samo čaj od kamilic in se poti en dan! Pokliči zdravnika, ako so bolečine prehude ali ako ti ni jasno, kakšno bolezen imaš!

Vse zgoraj navedeno velja za slučaje, ki do sedaj niso imeli nobenih resnih posledic. Ako bi se pa po takšnem napadu pojavila močna žoltica ali rumenica (lat. icterus, nem. Gelbsucht) in vročina, voda pa bi postajala vedno bolj temna, podobna črnemu pivu, stolica pa — kakor že zgoraj omenjeno — svetlikasta (mastna) in siva kot pepel in ako traja tako stanje že preko deset dni, takrat bo zdravnik najbrž ugotovil, da je bolezen resnega značaja, ker je nastalo vnetje žolčnih vodov, odtok žolča v črevo pa je nemogoče. In ker obstaja vedno večja nevarnost za obolenje jeter, bo zdravnik predlagal najbrž operacijo. — Zdravnik-kirurg bo mogoče izrezal celi žolčni mehur, kakor to sedaj sploh delajo, ker se dá živeti tudi brez njega.

Po operaciji je treba še par mesecev paziti na prehrano, da se napadi ne ponovijo, kar se še včasih dogaja vsled zogetne tvorbe kamenčkov v žolčnih jetrnih vodih. Po navadi so takšni napadi lažji in se polagoma zgube, ako ostane bolnik na pravilnem stališču: mnogo zelenjave in le malo mesa. Dr. F. E.

Izpod domače lipe

DOB PRI PLIBERKU

Na Dobravi so umrli Vižarjeva mati, Roza Podosteršek in v nedeljo dne 22. maja smo jih pospremili na zadnji poti na pokopališče v Vogrčah k zaslužnemu počitku. Kakor vse naše slovenske matere, je odlikovala tudi Vižarjevo mater pridnost in velika vztrajnost. Sad njenega neumornega dela je viden v lepo obnovljeni hiši in urejenem gospodarstvu. Na skopem borovem svetu leži Vižarjev grunt in njega obdelovanje zahteva mnogo znoja, pa še več ljubezni do domače grude. Pa ne samo gospodarstvu, še več ljubezni je posvetila rajnica vzgoji številne družine. S svojim delom si je zaslužila pokojna večni mir in pokoj. — Žalujemo naše iskreno sožalje.

Tudi Peter Bole je bil 76 let star in v nedeljo, dne 22. majnika ni več odgovoril na vprašanje: „Peter, kaj delaš?“ Blažen nasmeš mu je ležal na licu. Doživel je večnost, ki ga gotovo ni razočarala. Bil je dober in blag, miren in izkušen mož. Videl je pol sveta in je do bogor govornik tudi angleški. V ameriških rudnikih je bil živ pokopan pod zemljo. O rudniški nesreči je znal v skromnih besedah povedati takole: „Ko sem zamahnil, se je posvetilo, da se mi je zdelo, kot da vidim sosedovo hišo, pa če bi zamahnil drugič, bi najbrž videl svojo hišo.“ — Ko so ga v bolnišnici tolažili z besedami: „Nič kaj dobrega, Peter, ni ste imeli na tem svetu, pa vam bo v večnosti bolje,“ je Peter skromno dejal: „Mislim, da kdor tukaj nič nima, nima posebnih želj za oni svet, pa bo že Bog vedel, kaj sem zaslužil.“ Njegove poslednje besede so bile: „Že grem“ in že je odšel po plačilo v svoje večno domovanje.

KOSTANJE

Spet se moramo enkrat oglasiti v „Kroniki“, ki jo tako radi prebiramo. Vsake malenkosti sproti ne pišemo, ko pa se nabere več zanimivosti, jih moramo sporočiti bralcem „Kronike“. — Zdrav zrak je pri nas, dobro vodo imamo, zato pa tudi pri nas bolj malo umirajo in imamo mnogo „korenjakov“, starih že preko 80 let. — Ženimo pa se kar pridno, gostije smo imeli letos že štiri, dve v pustu in dve po Veliki noči. Tri so bile v Treščah, zadnja pa je bila v Črešnjah pri Rometarju. Ta pa je bila še posebno zanimiva, ker je bila poroka nekako spojena z „birmovanjem“. — Letos nam sadje dobro obeta; če ne bo kake posebne nesreče, bomo imeli dosti sadjevca, pa tudi suhega sadja.

Ozimno rž pa nam je zadnji sneg pred 14 dnevi precej potlačil, vendar se je še kar dobro opomogla. — Pri nas se vedno kaj zida in popravlja ter predeluje. Tako si je Dobnik v Treščah sezidal novo kajžo, saj je bila pa tudi stara že v tako slabem stanju, da je kar prav, ko je izginila. Nova kajža je rastla kar cela tri leta. — Tudi električno razsvetljavo bomo dobili, četudi delo zelo počasi napreduje; mogoče pa bo le še letos zasvetila. Ko bomo spet kaj zvedeli in doživeli, bomo takoj sporočili.

CELOVEC

(Tih jubilej slovenske redovnice)

Svojo petdesetletnico redovnega življenja je obhajala dne 16. majnika sestra Vunibalda iz reda Ingebohlskih križarskih sester v Celovcu. Vse na tihem, ali vendar se je knezoškof. ordinariat čutil dolžnega, da skromni sestri čestita in se ji pri tej priložnosti zahvali za požrtvovalnost, s katero ona služi siromakom v Celovcu že celih petdeset let kot takozvana sestra siromakov. To se pravi, da takrat, ako je kdo tako zapuščen, da nima več nobene postrežbe, ker te ne more plačati, pokličejo kako sestro. Ta mu streže, pospravi stanovanje in mu pripomore do hrane in stanovanja, če sam ne ve kam.

Celovčani poznajo sloko priletno redovnico, katere sicer podnevi ni videti, ker vsako noč streže kje siromakom in se mora podnevi odpočiti za težavno nočno službo. Sestra Vunibalda Jevnik je doma iz Slovenskih goric. Ima še sestro, ki je redovnica v New Yorku, in brata, ki je župnik v Forest City v Združenih ameriških državah.

*

Pater Odilo, ki je zaradi uspešnega dušnopastirskega delovanja v zadnjih letih splošno znan in priljubljen med koroškimi Slovenci, pozdravlja v pismu prijatelju svoje številne znance na Koroškem. Pater piše iz Willarda, Wisconsin (v Združenih ameriških državah): „Tu imamo krasno pomlad, skoraj vse kot doma. Tudi lepo majniško pobožnost imamo in prekrasno se razlega v tej daljni deželi naša lepa slovenska pesem. Z velikim pridom pojemo tudi nekaj koroških, ki sem jih tam okoli nabral kot n. pr.: „Saj lepšega cira ni na svetu“. Ljudje kar zijajo in poslušajo.

Za Veliko noč smo imeli vse kakor doma: vstajenje, pritrkavanje, petje slovenskih pesmi in vsi verniki v cerkvi so pristopili k sv. obhajilu. Pomagal

mi je mlad kapucin. Vse znance prav srčno pozdravljam.“

*

V Celovcu je v Vereinsgasse rokodelski dom, kjer so stanovali pred vojno rokodelski pomočniki pod nadzorstvom duhovnika. Ta dom so pozneje imenovali Kolpingov dom (Kolpingheim). Ustanovili so ga pred osemdesetimi leti socialno misleči katoliški duhovniki, zlasti pa je pri tem sodeloval in se mnogo žrtvoval naš Andrej Einspieler, ko je bil katehet v Celovcu. — V tem domu so fantje stanovali, tu so imeli hrano, tukaj svoj potreben pouk in svojo pošteno zabavo. — Nacisti so zatrli tudi to prevažno ustanovo, ki pa je zdaj zopet obnovljena. Toda sedaj ne več kot dom rokodelskih pomočnikov, ampak le kot dom rokodelskih vajencev.

Kakor izvemo, je v domu še prostora za nekaj rokodelskih vajencev. Za stanovanje in prehrano je treba plačati mesečno po 150 šilingov. Fante nadzoruje stolni kaplan g. Glanzer in njemu je tudi treba za sprejem v dom poslati prošnjo.

Ker rokodelski vajenci dandanes že tudi sami nekaj zaslužijo, omenjeni znesek ni previsok, še posebej, če ga primerjamo s cenami za živila. Kar je v Celovcu danes dobrih in poštenih mojstrov, so v veliki večini izšli iz rokodelskega društva. — Fantje, ki so danes učenci, bodo jutri pomočniki in tako bo spet v kratkem nastalo društvo rokodelskih pomočnikov.

Slovenska mestna okolica daje mestu Celovcu obrtni naraščaj, zato mora biti tudi skrb naših organizacij, da dobi obrtna mladina v mestu primerno nad-

zorstvo, da ostanejo fantje poštene in se ne pokvarijo. Z omenjenim rokodelskim domom je za vse to poskrbljeno in zato ponovno priporočamo, da ne zamudite ugodne prilike in boste zaradi vzgoje vaših fantov v mestu nato lahko brez skrbi.

*

Te dni je bila v št. Vidu na Glini konferenca železniškega ravnateljstva o elektrifikaciji železniške proge Beljak—Celovec—št. Vid. Tako moremo pričakovati, da bodo že v razmeroma kratkem času začeli z preurejevanjem proge Beljak—Celovec. Za sedaj še nadaljujejo in deloma že tudi končujejo dela za elektrifikacijo proge od špitale na Dravi do Beljaka. Ta dela bodo predvidoma letošnjo jesen končana in bi nato bila v naslednjih letih elektrificirana že proga iz Beljaka do Celovca in nato še naprej do št. Vida.

BREŠKA VAS

Uredništvo „Koroške Kronike“ prejema številne dopise iz vseh slovenskih krajev Koroške. Vsebine teh dopisov ne more vedno prekontrolirati, če so popolnoma resnične in verodostojne. Seveda pa uredništvo ne želi nikomur škodovati ali delati krivice. — Pod naslovom „Breška vas“ smo priobčili v preteklem času nekaj vesti, ki so nam jih poslali naši naročniki in bralci. Da pa ne bo kakega nepravilnega očitjanja, radi prinašamo zagotovilo, da nam nista poslali nobenega dopisa ga. Terezija Schick in njena hči gdčna Gizela Grill iz Breške vasi 12. Zato je popolnoma neopravičeno vsako očitjanje imenovanja (Nadaljevanje na 8. strani)

Mimi

Krennasser

Vodilna Irgovina z oblekami
za močne in velike dame

Plašči, kostumi, klobuki, kožuhi, obleke, volnene stvari

CELOVEC - Paradeisergasse 4

PODRUŽNICA: POREČE (PÖRTSCHACH)

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izvirni roman)

10.

In Aleš je Jerčev galjot. Pil je od Vorenčevega sovraštva in od njegove trme. Misel na Minco se kakor močna zagozda zaganja v njegovo prepričanje, da ne sme zatajiti svoje krvi, da mora dosledno po poti Jerčevega rodu, dokler ne bo stari Jerč maščevan.

Pomladne noči so Alešu v bolečino. Vsi njegovega letnika imajo svoje dekliško okno. Jernejčev Miha, Kapnekarjev Fonz, Ožbovčev Pavel, Gregorčev Ciril in Hajmanov Tone. Sebenakovega Andreja se dekličji otepavajo, toda Aleš slutiti, da se skuša prebiti do Ulešev. Stara dva gladita pot. Vsak od svoje strani.

Sicer Aleš ne ve nič točnega, toda ženske, ki imajo za ljubezen bistre oči, so Andreja uganile. Pred cerkvijo vselej stoji samo dotlejš, da gre Uleševa Minca mimo. Kot potlej odide in ne čaka, da bi šel s fantovsko družino.

Vsako noč Aleš premišlja. Zdaj je ponoči sam v mlinu. Vorenc spi doma v bajti. Ko ustavita kamne in se Vorenc poslovijo, ostane Aleš sam s šumenjem vode.

Sedi v svoji sobici in zdi se mu, da na svetu ni nič težjega kakor biti Jerčev. Drugi imajo mirno življenje, Jerči pa morajo misliti na krivico in na maščevanje, zvezani so na eno verigo in, kamor se nameri eden, tja mora iti tudi drugi.

Kadar je mesečna noč, Aleš ne vzdrži v sobici, kjer diši po moki. Stoji ob zlati vodi in lovi petje fantov iz Dolenje vasi.

Ko bi šel vseskozi ob vodi in potlej čez brv, bi prišel naravnost do Uleša.

Bog ve, kje je Minčino okno?

V lepih nočeh tudi fantovska pesem boli Aleša. Jerčeva kri v njem prvič udari ob skrivnost, ki ne pozna sovraštva rodov.

*

Borba med Jerčem, Sebenakom in Ulešem se je nadaljevala, toda ne več s tisto zunanjo ostrostjo kakor sploščetka. Spremenila se je v skrit notranji boj, ki so ga ljudje bolj slutili kakor čutili.

Uleš in Sebenak, oba sta čutila, da Jerč koplje do korenin, da ne misli ostati na površju. Prvi se je znašel Uleš. Prišli so trenutki, ko je pričel misliti na to, da bi se boju izmaknil. Nezavedno se je zgrozil ob misli, da morda Vorenc stika za nekim oprijemom, s katerim bi razkopal njegovo notranjost in poiskal greh, ki je podrl starega Jerča.

Ob treznih hiph se mu je zazdela misel blazna. Kdo ve, kako je bilo takrat?

Sam je, ki je zaklenil očetovo skrivnost vase. Ni človeka v vasi, ki bi si na glas upal reči: tako je bilo.

Vendar je Ulešev strah imel velike oči. Če je morda kakšen zapisnik v Jerčevih rokah, drobna stvar, na katero bi se Jerč lahko oprl? Čez leta se včasih najde star papir, ki preobrne na glavo vse, kar je dotlej veljalo za resnico.

Strah v Ulešu ne da miru. Dobiva Vorenčev obraz, širok obraz z nizkim trmastim čelom in s porogljivimi očmi. Tudi zavoljo Sebenaka se grize Uleš. Porinil je merico na liter. Pozna se. Kmetje, ki so nekoč vozili mlet k Ulešu, so padli na polovico. In še se kateri odtrga.

Tako ne more naprej.

Potlej je Jerč nenadoma porinil merico spet na poldrug liter.

Sebenak in Uleš sta čakala.

Samo dva polgruntarja sta pričela spet voziti k Ulešu.

Sebenak je dobil le enega nazaj. Moštarja, ki se je tresel za vsak prah.

Kmetje so se navadili na Jerčevo moko. Sebenak in Uleš sta daleč za Jerčem.

Tudi Sebenak in Uleš sta začela jemati staro merico. Ni jima kazalo drugega.

Prvi poraz, ki je oba pekel. Jerčevi so pričeli voditi.

Vorenc se dolgo otepava, toda v srcu se je odločil za ta korak. Toda potreben je bil denarja. Na pomlad je namerjal zidati. Cele noči se je mučil zavoljo

bajte. Narasla Bistrica mu je ulila veselje, da bi zidal hišo ob vodi. Dovolj se je mučil z mlinom. Sicer bi stala hiša nekaj više kakor mlin, pa vendarle. Hudič vedi, kako bi bilo, ko bi voda narasla še za dva prsta.

Jerčevka se oklepa bajte kakor življenja. Tako lepo se vidi z žejanskega brega proti Taborski cerkvi. Tudi Alešve misli so se unesle, čeprav je bil spočetka navdušen, da bi hišo prestavili k Bistrici.

Vorenc je pekla pogodba.

Težko, da bi žvegelj odstopil od nje. Jerčevka, Marjeta in Aleš so ga nagovarjali, naj poskusi. Vrne naj mu, kar je dal. Zavoljo gmajne je že vseeno. Repečnik prodaja part v Megrah, Špan v Strmoleh. Lahko bi kupili kaj novega.

Vorenc se dolgo otepava toda v srcu je ves na Aleševi strani. Dosti cenejše bi prišlo, ko bi bajto podrl in na njenem mestu napravil hišo. Ne spodobi se bajta za mlinarja.

Nekega jutra je Jerč odnehal. Naročil je Alešu zavoljo Zidanekove turščice. „Grem.“

Vsi so vedeli, da misli na žveglja.

Cel dan so bili Jerči v čudnem nemiru. Postopali so okoli bajte in zdelo se jim je, da ne bodo mogli iz nje.

Nekajkrat je Jerčevka pogledala proti Taborski cerkvi.

„Žalostna Mati taborska, daj da ostane nemo v Žejah.“

(Dalje prihodnjič)

**Prosim, obiščite mojo novootvorjeno
sladoledarno in slaščičarno**

LOKAL ZA VSAKOGAR

N. KOSTA

Slaščičarna, izdelovalnica bonbonov

CELOVEC, 10.-Oktober-Straße 26
TELEFON 27-16 — NASPROTI KINA „PRECHTL“

USTANOVLJENA 1899

(Nadaljevanje s 7. strani)

nima in je vsaka nasprotna trditev brez vsake podlage, torej neresnična.

Veselo pa nas bo, če bomo od naših bralcev v Breški vasi dobili še več poročil in jih bomo vedno radi priobčili, v kolikor seveda odgovarjajo resnici in ni v njih kakih osebnih napadov, očitkov ali namigovanj.

RUTE

„Pa sem Mici zasnubil, oženil jo bom, oženil jo bom — prav zares“. In res je bilo tako! Preteklo nedeljo, potem ko sta si obljubila večno zvestobo, so ju domači g. župnik „zvezali“ za vedno. Tako sta postala Kobvarjev Franci in Halerjeva Mici zakonca. Mlademu zakonskemu paru želimo veliko sreče, zdravja, zadovoljstva, miru doma in izven njega in dosti božjega blagoslova!

In tako je dobila Kobvarjeva domačija novega gospodarja. Sledeč klicu dušnega pastirja svojim faranom „Uredi svoj dom“, je Kobvarjev oče izročil svoje posestvo sinu. Vzoren gospodar, skrben in pravičen oče, zgleden in dober sosed, narodno zaveden in povsod spoštovan se umika sinu, potem ko lahko s ponosom gleda nazaj na svoje gospodarjenje, ki je rodilo dosti lepih sadov. Sadovi njegovega dela pa bi bili še večji, če ne bi bil postal v zadnji vojni žrtev blazne ideje izгона iz domače grude in da mu ni sredi njegovega gospodarjenja umrla žena-gospodinja.

BILČOVŠ

Do svetovne vojne je bila dobro obiskana in na zelo dobrem glasu gostilna, last Janka Ogrisa. — Ko so med svetovno vojno iskali po Koroškem dobrih in zavednih Slovencev, da bi jim čim bolj škodovali in tako ustrašovali vse Slovence, ni čudno, da so našli tudi Janka Ogrisa in so mu vzeli obrtno dovoljenje za gostilno. — Vsak bi sedaj seveda pričakoval, da bo po končanem nacističnem nasilstvu ta krivica takoj tudi popravljena. Toda ni tako enostavno krivico popraviti, kakor je hitro krivica storjena. Dolga leta se je moral Janko Ogris potegovati za to, da krivico popravijo, toda dolgo je povsod naletel na gluha ušesa. To, kar je bilo že od prvega trenutka vsakemu jasno, da se je namreč Ogrisu zgodila krivica in da mu je bila odvzeta obrtno dovoljenje le kot zavednemu Slovencu, vse to je bilo treba ponovno dokazovati, dokler le ni končno bila krivica popravljena in je bilo spet dano dovoljenje za izvrševanje gostilniške obrti.

Radovedni smo, po kakšnih vidikih je oblastvo sedaj vendarle izdalo zahtevano obrtno dovoljenje, ko je preje nje-ga izstavitev odklanjalo več let. Zanimajo nas pa tudi, kako je mogoče, da do-bijo nekateri prosilci nova gostinska obrtna dovoljenja v nekaj mesecih, za izstavitev dovoljenja za izvrševanje že veljavne, a samo krivično ukinjene obrtne pravice pa so potrebna skoraj tri leta.

HODIŠE

Že dolgo nismo doživeli tako lepe, tako prirske, tako domače, obenem pa tako slovesne svečanosti, kakor je bilo to ob praznovanju 45 letnice prosvetnega društva „Zvezda“ v nedeljo 29. maja v Hodišah. — Petinštirideset let v življenju društva mnogo pomeni, še posebej pa v življenju slovenskega prosvetnega društva na Koroškem. Od ustanovitve društva živi le še bivši hodiški organist Modrič, ki je sedaj v Grebinju. — Slovesno razpoloženje je

bilo v vsej vasi in vsej okolici Hodiš, bilo je v srcih vsega slovenskega naroda te bajno lepe okolice, osredotočena pa je bila v dvorani prosvetnega doma sv. Jožefa v Hodišah. Ta dom se odlikuje po izredno lepi in prostorni dvorani ter po lepem odru.

Popoldne ob 1/3. je začel slavnost predsednik prosvetnega društva Zdravko Pavlič. Dvorano so napolnili domačini, pa tudi gostje iz bližnje in daljne okolice so bili zastopani: poleg Hodiš predvsem kraji Škofiče, Loga ves, St. Ilj, Kotmara vas, Zihpolje in tudi Kostanje.

Otvoritvi slovesnosti so sledile deklaracije in pesmi, ki jih je izvajal moški in mešani zbor. Slavnostni govornik je nato v svojem govoru prikazal zgodovino prosvetnega društva „Zvezda“ od početka društva pa preko prvotnega

poleta in mimo težkih let prve svetovne vojne, preko svinčenega vzdušja prve republike, skozi ogenj in meč druge svetovne vojne in do težav današnjega dne.

Navdušeno pozdravljen, res od srca pozdravljen, je v klenih besedah orisal današnji položaj Slovencev na Koroškem g. župnik Ivan Stare, ki ima tudi največ zaslug za postavitve tako lepo urejenega prosvetnega doma v Hodišah.

V svojem govoru je g. Stare poudaril, da je še vedno veliko število slovenskih mater, ki pustijo svoje otroke govoriti le nemško, kakor da bi bil slovenski jezik nekaj manj vrednega. Ni ga naroda na svetu, tudi ne med zamorskimi rodovi v Afriki ali med Indijanci v Ameriki, ki bi se sramoval svojega jezika. Le med Slovenci na Koroškem

se pod vplivom gotove propagande še najdejo taki, ki se svojega materinega jezika sramujejo. Že zdavnaj je Hitler mrtev, zato bi bil že čas, da preneha tudi iz njegovih časov naročena propaganda, da je Slovenec manj vreden kot pa Nemec. Zato naj bi se Slovenci odločno postavili proti vsakemu, pa naj pride od koder koli, kdor bi naravnost ali prikrito kaj takega trdil ali poizkušal kaj takega na en ali drug način uveljaviti.

Glavni del slavnosti je bila vprizoritev Cankarjevega „Kralja na Betajnovi“. Tu so se hodiški igralci pokazali kot prave mojstre. Sedemnajst igralcev je izredno posrečeno izvajalo svoje vloge. Zato vsi igralci, posebej pa še režiser zaslužijo vso pohvalo. Seveda je bilo mogoče doseči tak uspeh le z veliko vztrajnostjo pri vajah. Vsi igralci so se res temeljito vživeli v svoje vloge. — Poznalo se je, da so takoj po ponovni požitvi društva leta 1945 šli na delo in pričeli z igrami.

K 45 letnici prosvetnega društva v Hodišah vsi Slovenci prav iskreno čestitajo in želimo, da bi društvo tudi v bodoče bilo nekaj svetilnik Slovincem v okolišju jezer.

Radia Celavec

NEDELJA, 5. junija:

7,15—7,35 Jutranja glasba in pregled radijskega sporeda za prihod. teden. 13,30—14,00 Oddaja: „Za razum in srce“, nastop učencev klasične gimnazije iz Celovca.

PONEDELJEK, 6. junija:

7,15—7,35 Jutranja glasba.

TOREK, 7. junija:

9,00—9,20 Poročila, gospodarska ura in jutranja glasba.

14,45—15,00 Pouk slovenščine za nemško govoreče.

SREDA, 8. junija:

9,00—9,20 Poročila, ura za žene in jutranja glasba.

ČETRTEK, 9. junija:

9,00—9,20 Poročila, predavanje: „Govori domači zdravnik“, in jutranja glasba.

14,30—15,00 Polurna oddaja.

PETEK, 10. junija:

9,00—9,20 Poročila, gospodarska ura in jutranja glasba.

SOBOTA, 11. junija:

9,00—9,20 Pregled svetovnega tiska in jutranja glasba.

Edith Waik

Celovec

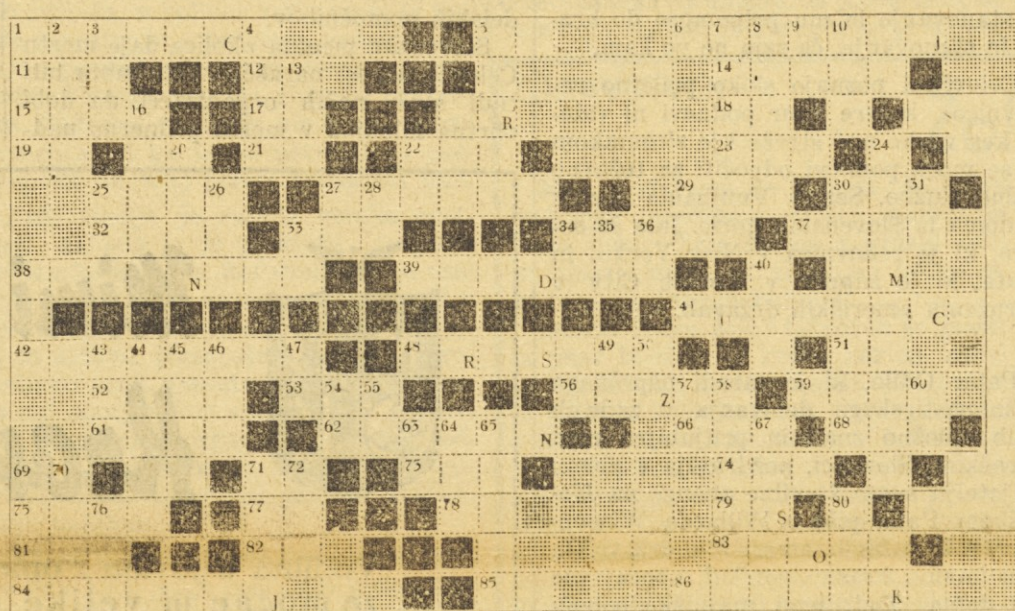
10.-Oktober-Straße 14. I. nadsr.

(v isli hiši kot slaščičarna Musil)

Izdeluje lepe polehne obleke, kakor tudi „kuli“-jopice in krila

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Križanka „Pomlad“

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 pridevek, ki ga ima prebujajoča se pomlad; 5 začetnici naslova slovenskega tednika na Koroškem; 6 tajno, kradoma; 11 poziv ne-ljubemu gostu; 12 kratica za dvojino; 14 žuželka s klesčami; 15 svetopisem-ska oseba; 17 ploskovna enota; 18 vrsta pesnitve; 19 osebni zaimsek; 21 kra-tica dolžinske mere; 22 izraz pri datu-mu; 23 čebelna celica; 25 severnoev-ropska reka; 27 rahel pomladni vetrič; 29 dvojica, samec in samica; 30 trije isti soglasniki; 32 plin, ki ga uporab-ljajo pri svetlobnih reklamah; 33 do-mači čuvaj; 34 pomladni mesec spre-menljivega vremena; 37 vrela voda; 38 majniška cvetlica; 39 življenjska do-ba, ki jo primerjamo s pomladjo; 41 pti-ca, ki se spomladi oglašja po gozdih; 42 ptica selivka, znanilka pomladi; 48 sadno drevo, ki najlepše cvete; 51 dva ista soglasnika; 52 pogosta pomladna padavina; 53 stari oče; 56 grm, ki ima velike, lepe cvetove; 59 kočijažev pri-pomoček (množina); 61 športna, telo-vadna obleka; 62 grm z lepimi, dišeči-mi cvetovi; 66 ptič s pisanim perjem; 68 umetniški izdelek; 69 kratica za iz-raz „military police“; 71 kratica večje dolžinske enote; 73 strupena kača; 74 kožni izpuščaj; 75 riževo žganje; 77 egiptovsko božanstvo; 78 oziralni zai-msek; 79 pisemska kratica; 81 z name-nom, dobro voljo; 82 vzklik; 83 zaokro-žena celota, skupnost; 84 svetnik, pri-

našalec in prispodoba pomladi; 85 prvi dve črki; 86 letni koledar.

Navpično: 1 del rastline; 2 spone; 3 prva številka; 4 prva „slabša polovi-ca“; 5 lesena posoda za vodo; 7 sodob-ni slovenski pisatelj („Študent Stefan“, „Vejica španskega bezga“); 8 vrsta zlo-činca; 9 kraj pri Ljubljani; 10 oblika vodne površine; 13 delo na njem se prič-ne v zgodnji pomladi; 16 živahen, pri-jazen; 20 zlitina, iz katere vlivajo zvono-ve; 22 označka za razseljeno osebo; 24 ljubka pomladna cvetlica (2. sklon množine); 25 osebni zaimsek ženskega spola; 26 oblika ženskega imena; 27 povratno-osebni zaimsek; 28 igralna karta; 29 geometrijsko število; 30 ju-rist; 31 dva ista soglasnika; 33 veznik; 34 dva različna samoglasnika; 35 kot pri 79 vodoravno; 36 točka na morski obali; 38 ovratna ruta; 40 sedež enega izmed čutov; 43 jeza, nejevolja; 44 dan v tednu; 45 uhata žival; 46 naselje; 47 kratica za izraz „anno Domini“; 49 oblika pomožnega glagola; 50 prva črka; 54 vzklik; 55 pritrdilnica; 57 vrsta pesnitve; 58 domače moško ime; 60 za-četnici imena in priimka umrlega slo-venskega literarnega zgodovinarja in vseučiliškega profesorja; 63 začetnici imena in priimka slovenskega pesnika z Goriškega; 64 poljska cvetlica; 65 ti-hozitje, leposlovna zvrst; 67 staroslo-vanska boginja pomladi; 69 bog vojne; 70 kar je na mestu, resnično; 71 nase-lje, bivališče; 72 cvetoči pomladni me-sec; 76 kratica za „adjektiv“; 80 glagol premikanja.

Botri in lotrice!

**Za Binkošti po birmi s
svojimi birmanci v**

LANDHAUSKELLER

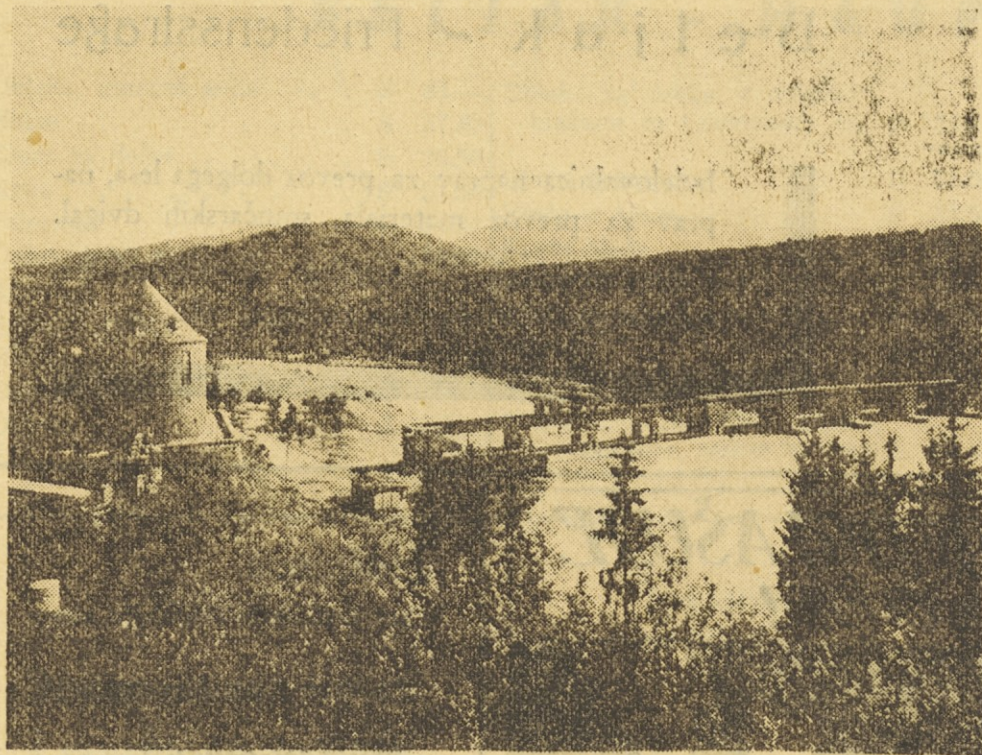
kjer boste odlično postreženi

Ne pozabite popoldne obiskati v kopališču „STRANDBAD“ mojo na novo odprto re-stavraco in bufet. Za obilen obisk se priporoča lastnik E. LASSNIG

Avstrijske dravske elektrarne - delniška družba

(Österreichische Draukraftwerke - Aktiengesellschaft)

Glavno ravnateljstvo v Celovcu - Baumbachplatz 2 - Telefon 20-66 - 25-68

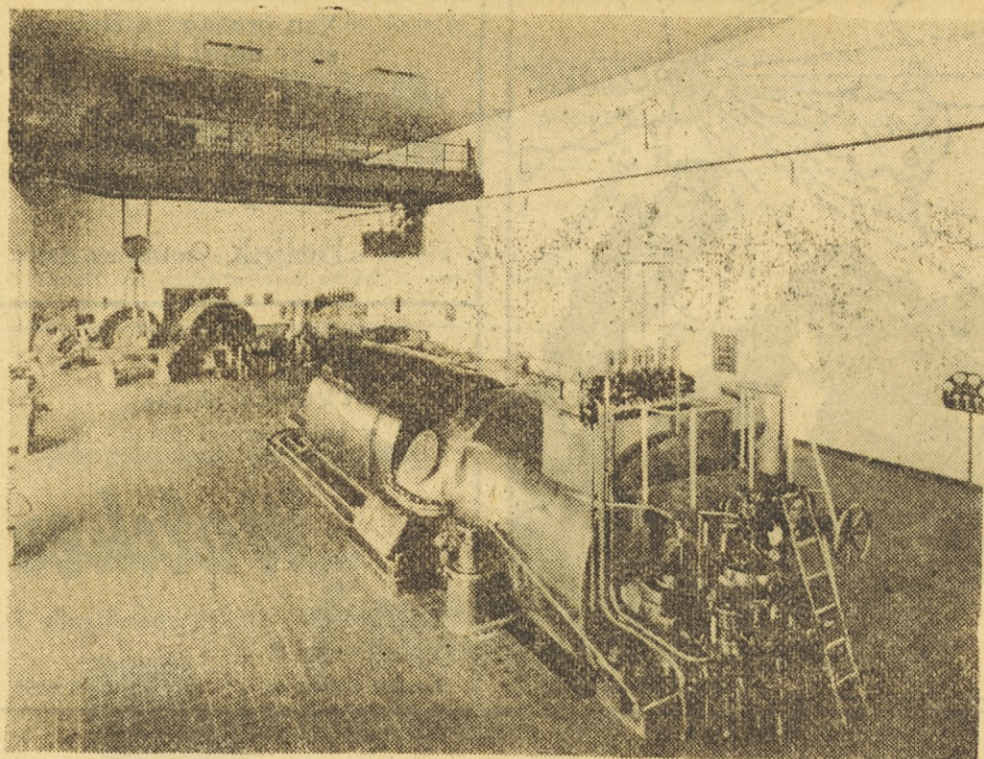
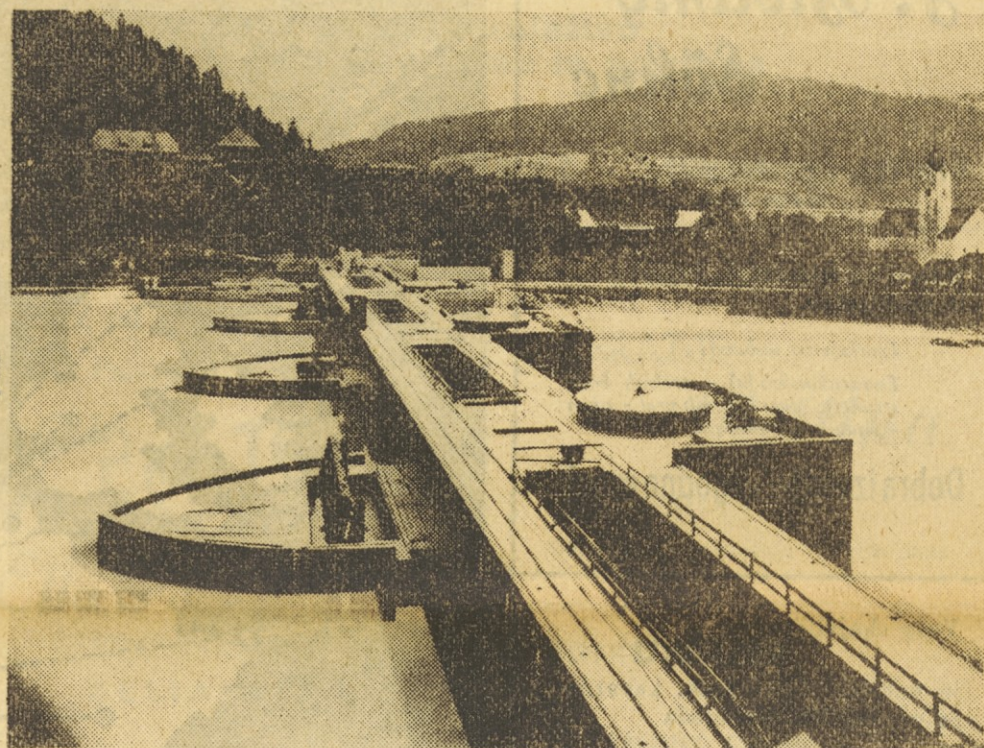

Dravska elektrarna v Žvabeku (Schwabeck)

Instalirana sila		60.000 Kw
3 strojne enote po		20.000 Kw
poletna proizvodnja		220,000.000 Kwh
zimsko	„	130,000.000 Kwh
letna	„	350,000.000 Kwh

Dravska elektrarna v Lavamünd-u

Instalirana sila		24.000 Kw
3 strojne enote po		8.000 Kw
poletna proizvodnja		86,800.000 Kwh
zimsko	„	51,200.000 Kwh
letna	„	138,000.000 Kwh

Parna elektrarna Voitsberg

Instalirana sila		40.000 Kw
2 strojni enoti po		20.000 Kw
povprečna letna proizvodnja		(v celoti zimsko energija) 150,000.000 Kwh

Zimske zbiralne elektrarne Reiseck (v gradnji)

Instalirana sila v prvi izgradnji		24.000 Kw
v končni izgradnji		119.000 Kw
poletna proizvodnja		100,000.000 Kwh
zimsko	„	117,000.000 Kwh
letna	„	217,000.000 Kwh

Dobavljamo: **nadomestne dele** za stroje in avtomobile
 Izdelujemo: čelna, vijčna in polžasta **kolesa** ter **gonila**
 (Getriebe)
 (v valjarni izdelujemo do modula 5 in z zunanjim premerom 350 mm; v deljenem postopku tudi večja)
 Prevzemamo: vse **mehanične obdelave**
 (struženje, rezkanje, vrtanje, zunanje in notranje brušenje)
 Gradimo: **karoserije za omnibuse in tovarne avtomobile**
 Pleskamo: **omnibuse in tovarne avtomobile**
Dobavljamo v pogojenih rokih in jamčimo za kakovost

Celovške strojne tovarne

(KLAGENFURTER MASCHINENFABRIK)

WEIDMANNSDORFERSTRASSE ŠT. 115 — TELEFON 32-84

Gradnja strojev, žičnih železnic
 in smučarskih dvigal

Josef Wawrowetz

Beljak - Friedensstraße

Izdelovalnica naprav za prevoz dolgega lesa, naprav za prevoz materiala, smučarskih dvigal.
 Žage venecianke, električne duralit-turbine, mlinska vretena, oprema za žage, itd.

Lesna gradbena industrija

F. Brodnig'söhne

Celovec, Sonnwendgasse
 Telefon 18-96

tesarstvo, mizarstvo, žaga
 in skobljarna

Izvršujemo dobavo:
 Enodružinskih hiš - strešnih konstrukcij - duri - hišnih vrat - oken - podov - stopnic itd.

Dobra izvedba - ugodne cene!

Vaše shajališče v **BELJAKU**

je vodilna slaščičarna, kavarna in prodajalna sladolea

SLAŠČIČARNA in KAVARNA

JOSEF URBAN

BELJAK, 10.-Oktober-Str. 16
 Telefon 40-48

PETER

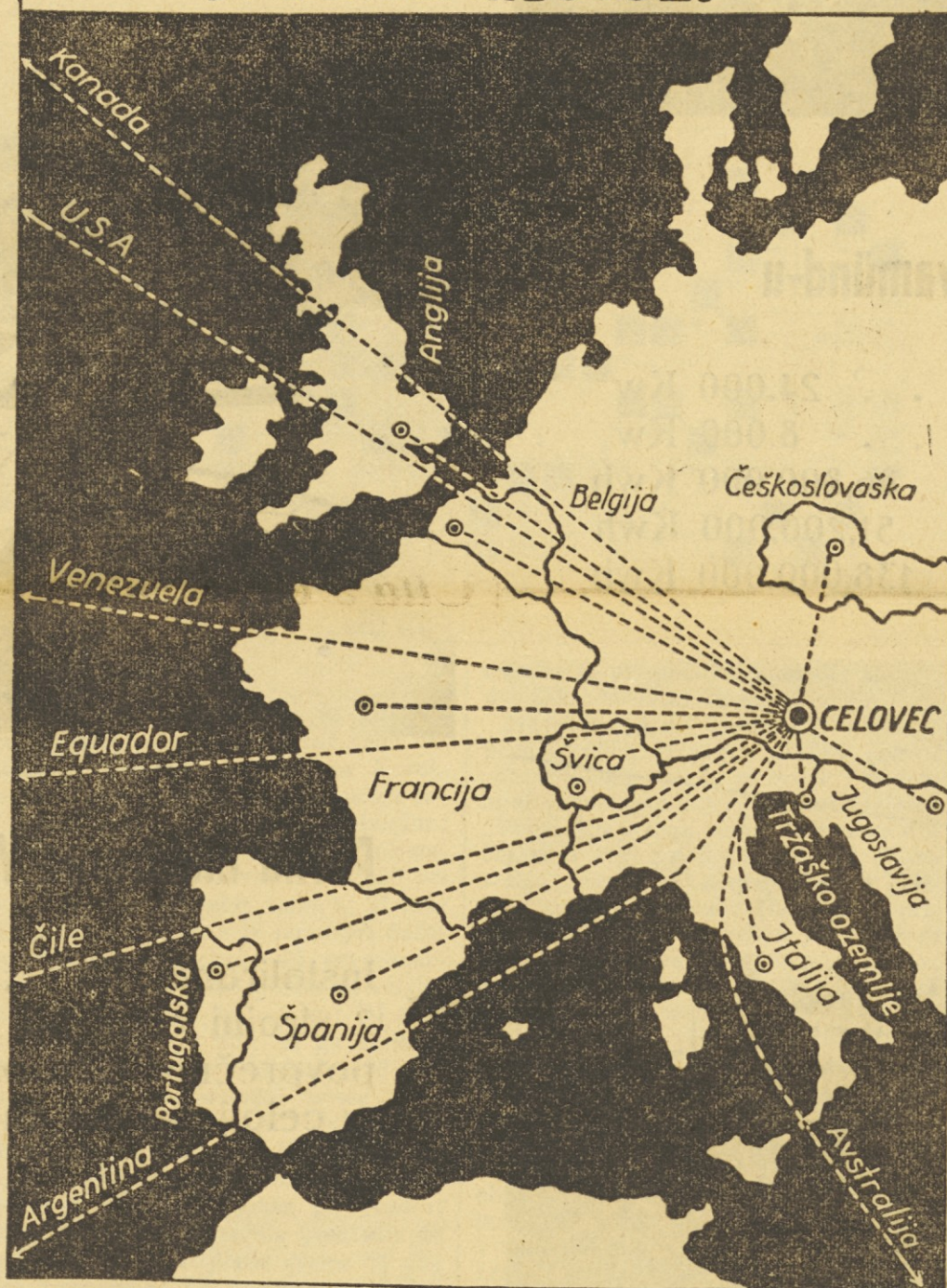
Tosoni

ZIVILA
 SADJE
 VINA

CELOVEC

8.-Mai-Straße 33 - Telefon 27-73

KDOR V "KRONIKI" OGLAŠUJE 17 DEŽEL GA ČUJE!

Zahtevajte

pri vsakem železninarju samo

že od nekdanj znane

„Müllechacken“
 (SEKIRE)

Fužine v Himmelbergu

LEONHARD Müller

Frantschach - St. Gertraud
 Koroška

Vse naše izdelke izdelujemo samo še v
 Frantschach - St. Gertraud, ker so fužine
 v Himmelbergu pogorele.

Pozor! Kmetje!

Vse praške za živino v
 stari dobri kakovosti
 dobile zopet v

Drogeriji Laber

Beljak - na Dravsk. mostu

ŽENSKÉ
 MOSKE
 OTROŠKE obleke
 v veliki izbiri pri

Walcher

CELOVEC, 10.-Oktober-Straße 7
 Telefon 22-73

Lasna delavnica - Pristne narodne noše

Bavarna in kemična čistilnica

MAX GROTHAUS

CELOVEC / Ehrenhausen Telefon 28-47

Prevzemamo: Celovec - Domgasse 4

Celovec - Villacher Straße 1

Barvamo v vseh barvah, tudi „Indanthren“
 impregniramo nepremočljivo.

Neoporečni izdelki čistih oljnatih barv
 in emajlov v vseh barvnih odtenkih, tudi

barve, ki varujejo pred rjo,
 emajl za traktorje in poljedelske stroje,
 Schelko-karbolinej, silo-laki,
 morkit, suha in mokra lužila,
 vsa sredstva za pokončavanje škodljivcev,
 škropilnice,
 strojna olja in maže,
 maže in olja za vozove,
 kemikalije,
 ščetke in čopiči.

Veletrgovina z barvami

F. SCHELLANDER & CO.

KLAGENFURT, 10.-Oktober-Straße 1 - Telefon 19-66

MODNA TRGOVINA

Dietmar Warmuth & Co.

BELJAK - HAUPTPLATZ 22

Obleke, umetna svila . . . S 84.—	Obleke za dečke, z dolgimi hlačami in telovnikom od naprej S 137.—	Srajce iz svilenega platna, v barvi svilenega platna . S 58.70	Hubertus-, gumijasti plašči, dežne jopice, plašči za motocikliste, dežne prevleke, modni in sportni plašči v veliki izbiri
Bluze S 37.60	Hlače dokolenke S 71.50	Srajce, bele in pastelnih barv S 44.75	Telovadni jopiči, telovadne hlače
Bluze za dečve S 25.50	Hlače iz blaga dolge, la . . S 83.50	Športne srajce S 47.50	Obleke S 82.—
Krila S 54.60	Kasha-hlače S 115.70	Modne srajce, črtkane . . S 45.50	Jopiči S 48.—
Pelerine S 54.60	Hlače iz blaga, kratke . . S 52.60	Delovne srajce, temne . . S 38.80	Hlače S 21.60
Dežni plašči z rokavi . . S 83.20	Platnene hlače, kratke . . S 42.90	Spodnje hlače, kratke, iz blaga ali trikot, bele in barvaste S 16.80	Polo-jopice S 15.60
Kostumi S 135.—	Irhovke S 221.—	Dokolenke (nogavice) . . S 11.70	Spodnje hlače S 7.30
Spodnja krila S 37.20	Jopiči S 86.70	Kopalne hlače S 17.90	Birmanske obleke za deklice, bele S 54.30
Hlače S 12.50	Polo-srajce, la., rdeče, modre, svetlomodre, zelene in drap S 39.—		Dekliške obleke, pisane . . S 31.20
Garniture S 26.—			Otroške pelerine S 22.75
Obleke od S 280.— naprej			

TVRDKA

Johann Lerchbaumer

Industrija za lesene gradbe

tesarstvo - žaga
mizarstvo - gradnja barak

LASTNIK:

VIKTOR in ROBERT LERCHBAUMER

Celovec - Weimannsdorferstr. 11
Telefon 17-86

TOVARNA ČEVLJEV
IN USNJA

„Planet“
komanditna družba

Eichkitz & Co.

Wolfsberg Koroška

Jakob Napetschnig

modno krojaštvo
za dame in gospode

Izbira vseh vrst blaga

CELOVEC - Sterneck-Straße 1

Botri in botrice!

Pojdite z birmanci k

Kinder **FOTO**

Ella Petrykiewicz

FOTOGRAF

BELJAK - Villach

Nov naslov: Postgasse 3, Tel. 49-36

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije.

Izvrševanje fotoamaterskih del.

Izdelovalnica dežnikov

BRATJE

Bettina

CELOVEC

Obstplatz 6 (Rainerhof), Telefon 30,29

POTREBUJEMO
ZA OBNOVO
okrogli les
V ZAMENO DAMO
zidarsko opeko

OPEKARNA
R. & E. TEICH

SEEBACH PRI BELJAKU
TELEFON 47-53

Črni premog, antracit-brikete (jajčaste oblike), rjavi premog različnih vrst, brikete iz rjavega premoga, koks, les za podkuriti dobite pri

BARTIEL

veletrgovina s premogom in gradbenimi potrebščinami na Koroškem

CELOVEC - Bahnhofstraße 34 - Telefon 16-67 in 18-61

Glavno zastopstvo premogovnikov St. STEFAN in WIESENBAU.
Prodaja v vagonih količinah, z vozovi in v vrečah. Dostava na dom.

Strokovna delavnica

Franz Wüster

TAPETNIK IN DEKORATER

Zavese, preproge vseh vrst

CELOVEC

Theatergasse 9 - Telefon 17-72

Bratje Michorl

Lastnik:
H. P. Sternat

NA DEBELO - Trgovina z železnino - NA DROBNO

B
E
L
J
A
K

Gradbeni nosilci, železo v palicah, pločevina, tračno železo, jeklo, jeklo za kamenarske svedre, žičniki, žice, zakovice, vijaki.

Štedilniki, peči, okovje za zgradbe in pohištvo, najrazličnejše orodje, žage, pile, kovine, poljedelsko orodje, sredstva za varjenje, oprave (armature), kolena, sesalke, prodaja smodnika in razstreliva.

H A U P T P L A T Z 81 - TELEFON 42-22

Vaše shajališče s prijatelji in znanci v Celovcu je vodilna **kavarna, slaščičarna in restavracija**

Tukaj dobite najboljše jedi in pijače, potreben oddih in tudi trgovske zveze

B. M U S I L

10.-Oktober-Straße 14

Telefon 12-94

Znano je, da imamo največjo izbiro in najnižje cene
Strokovna trgovina s tkaninami, nakup volne

MAX PLACH CELOVEC
8. Mai-Straße 1

Kmetovalcem
IN abetnikom!

Za obdelovanje zemlje:

Originalni kotni in brabantki plugi
trrdke „SEEBACH“: „Multiplex“-pripra-
va za mnogovrstno poljedelsko uporabo

Za košnjo:

Obračalniki za seno in senene grablje

Za preoravanje:

Kultivatorji za vprego
Kultivatorji za traktor

Za obdelovanje lesa:

Tračne žage (Bandsägen)
Krožne žage (Tischkreissägen)

Gornje stroje in orodje dobavljajo
na podlagi 40 letnega izkustva

Koroške strojne tovarne

(KÄRNTNER MASCHINENFABRIKEN)

EGGER, FITZEK, MOSCHNER & CIE.

BELJAK - VILLACH

ITALIENERSTRASSE 32 — TELEFON 41-19, 43-81

Vašo spalnico iz-
dela solidno in
okusno

TVRDKA

AVE-MÖBEL

„Ave“-pohištvo

A. V. Ehrfeld

STEINFELD - DRAUTAL

Radio Schmidt

Prodaja - popravila
žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC

Bahnhofstraße 22 - Telefon 29-48

Frane
Cijan

zelenjava, sadje, vino in živila

Celovec

Kardinalsplatz 7 - Telefon 24-81

Rezervirano
in
plačano

F. E.

Kvalitetni izdelki vseh vrst

blaga iz ovčje volne

Bergleitner & Co. K.G.

Greifenburg
Koroška

Olinatne barve,

ki kljubujejo vsakemu vremenu;
najboljša sredstva za pleskanje
dobiče pri

PETER DE CILLIA
TOVARNA BARV IN LAKOV

Feldkirchen - Koroška - Tel. 73

REZERVIRANO

in
plačano

F.

KONZUMNE ZADRUGE VABIJO!

700.000

kupuje v

KONZUMU

in ti?

Delavci, uradniki, gospodinje! Postanite člani konzuma!

REZERVIRANO

IN

PLAČANO

Lesno
gradbeno podjetje

Ing. Franz
KRAMMER

TESARSKI MOJSTER

MÖLLBRÜCKEN

„ALPENLÄNDISCHE ZUCKERWAREN-FABRIK“

Gelaütz & Käffler

v Celovcu - Heiligen-Geist-Platz

Izdeluje zopet sladkorčke mirnodobske kakovosti

Farma za perutnino
in valilnica

„Elblhof“

Franz Zuber

CELOVEC
Auer-von-Welsbach-Straße 17

Tvornica blaga
in ovčje volne in odej

M. HOPFGARTNER

MÜHLDOF V MÖLLTALU

Prva izdelovalnica blaga iz
ovčje volne, lodna in konjskih
odej.

Zahtevajte pri svojem trgovcu
pravi „Mühlbacher“, ki je
zelo dober in cenen.

**REZER-
VIRANO**

**in
plačano**

„DONAU CHEMIE“

Delniška družba

TOVARNA KLORA

Jedka soda, žveplov natrij, tekoči
klor, trikloretilen, kromov galun.

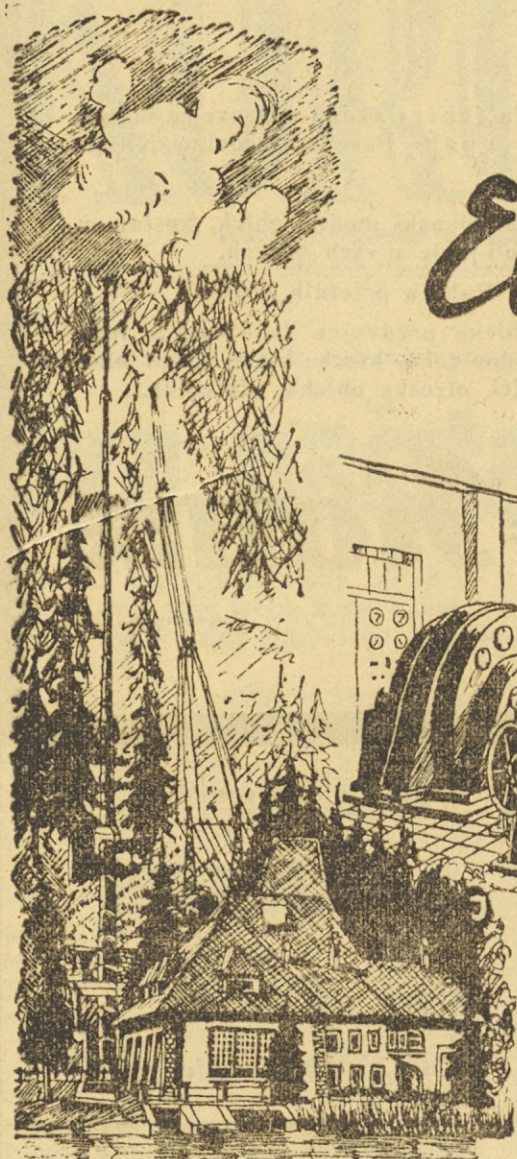
Mostič - Brückl - Koroška

Johann Offner

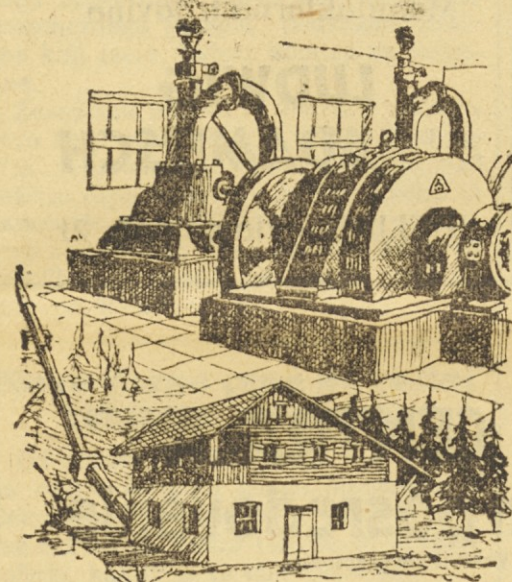
TOVARNA KOS IN IZDELO-
LOVALNICA SENENIH IN
GNOJNIH VIL

Wolfsberg na Koroškem

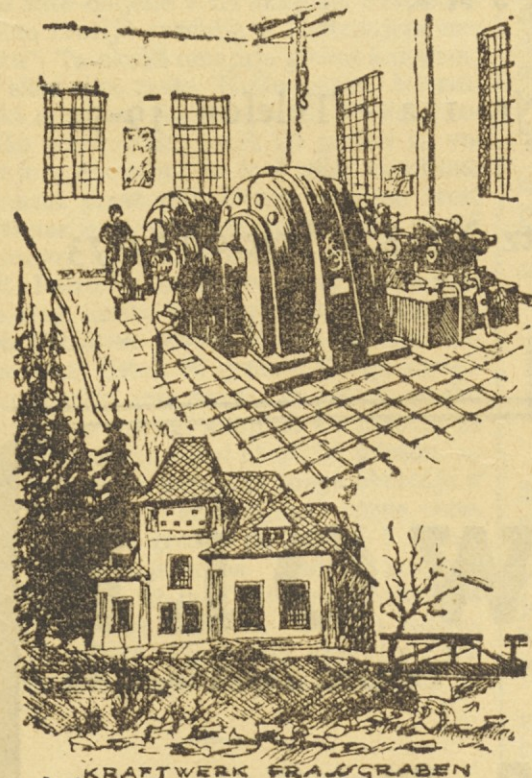
Kärntner Elektrizitäts-A.G. Landesgesellschaft

KRAFTWERK FORSTSEE

KRAFTWERK GÖßFALL

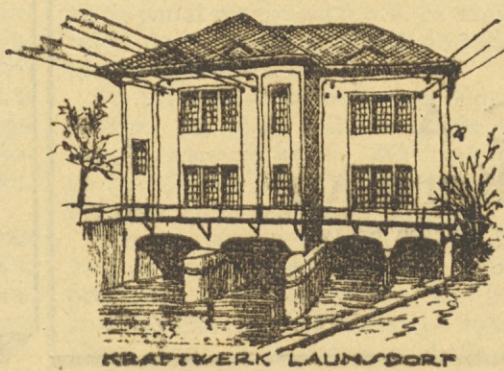
KRAFTWERK FRAUßGRABEN

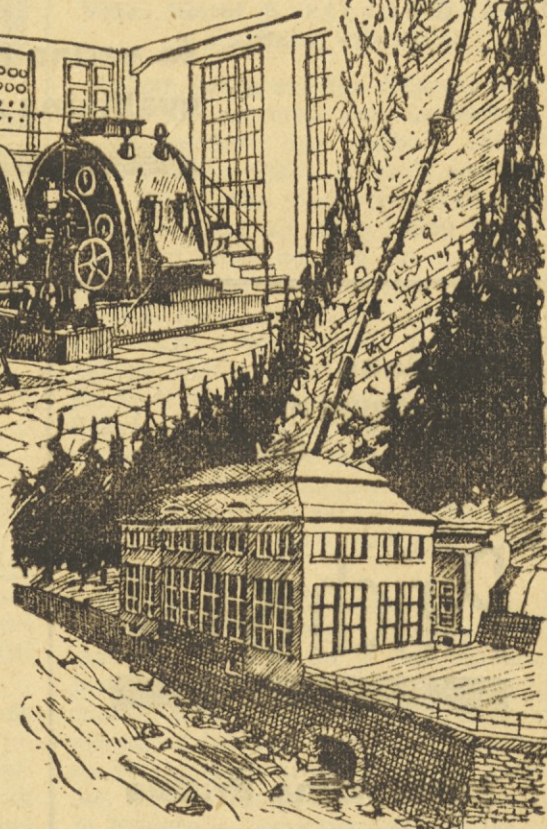
KRAFTWERK OBERBODEN

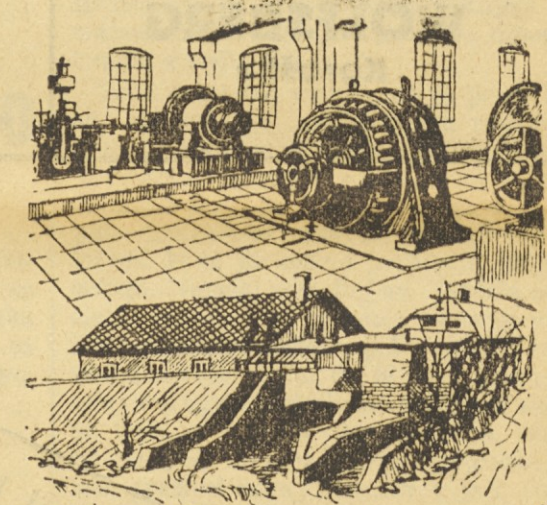
KRAFTWERK HIMMELBERG

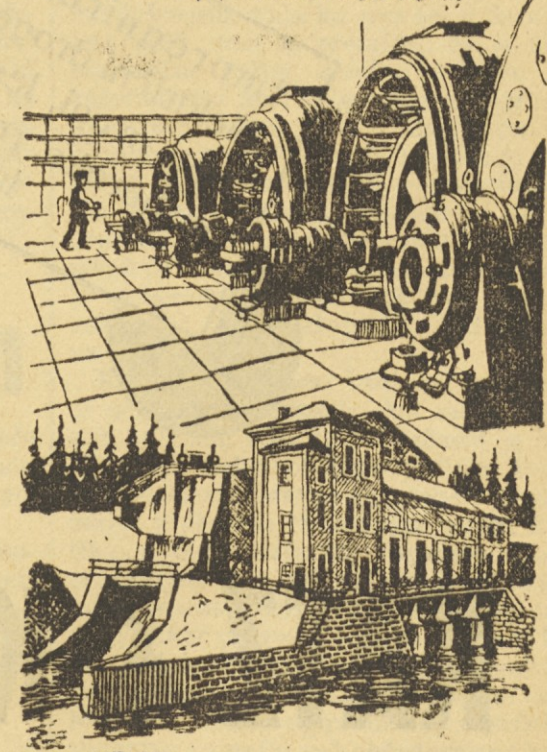
KRAFTWERK LAUNSDORF

KRAFTWERK ARRIACH

KRAFTWERK LIEBERBRÜCKE

KRAFTWERK SCHÖFF

KRAFTWERK PASSERING

KOROŠKE DEŽELNE ELEKTRARNE D. D.

Združitev koroških elektrarn in električnega omrežja pod enotnim vodstvom je že pokazala pričakovani uspeh. Deset elektrarn s 25.000 Ks pošilja tok koroškemu omrežju, ki obstoji iz 4.000 km vodov, dveh velikih in večjega števila manjših transformatorskih naprav ter 600 preklopnih naprav. Družba oskrbuje 40.000 potrošnikov z električnim tokom za gospodinjstvo, obrt in poljedelstvo in 70 industrijskih veleobratov pod ugodnimi pogoji, da bi zagotovili s tem mnogim prebivalcem Koroške delo in kruh.

**Proč z varčevljenostjo
v gospodarstvu!**

Kajti ona pomeni

za mnoge izgubo, prednost
pa samo za nekatere.

Samo osrednje vodena proizvodnja električnega toka omogoča radi boljšega izkoriščanja naprav večje varčevanje.

**Voda ne teče več neizrabljena preko jezarov
elektrarn!**

Na ta način je bilo možno, da je žiljska elektrarna pri Podkloštru proizvedla preteklo leto preko 35 milijonov kw-ur.

**Blagoslov napredka naj
koristi vsem!**

Samo združene elektrarne lahko nudijo tudi najbolj oddaljenemu kmetu

luč in sila
pod ugodnimi pogoji.

Finkensteiner

„Finkensteiner“ testenine

še vedno koroška
kvalitetna znamka**Govori se,**

da dobite pri Kainzu v največji izbiri vedno najnovejše in najboljše blago po najugodnejših cenah. Posetite trgovino Kainz in prepričajte se sami.

ZA ŽENSKE: najnovejši okusni pomladanski modeli oblek, kostumov, plaščev, kril, bluz, kuli-jopic v vseh barvah.

Dnevno nove pošiljke ljubkih poletnih novosti-

ZA MOSKE: modne in športne obleke predvojne kakovosti in izdelave. Plašči za prehodno dobo, kratke hlače, dežni plašči, hlače, športni jopiči, otroške obleke, pletenine.

Strokovna trgovina
za prvovrstna
že izdelovljena obla-
čila**JOSEF Kainz**

Celovec, Bahnhofstraße 17, Paradeisergasse 14

Ustanovljena 1910
Telefon 33-89Združene
tovarne
usnja**Pirich & Co.**

komanditna družba

WOLFSBERG
Koroška

UMETNI MLINI

Seb. in Otto Glanzer

Mühldorf v Mölltal

Telefon 2

Spittal na Dravi

Telefon 145

Moderni mlini za žito, rž in koruzo

Zopet Vas vabi gostilna

Erlacher

s Koschatovo pivnico

Dobro negovana vina

CELOVEC - Heuplatz 1

Ugoden nakup blaga vam nudi

Manufakturna trgovina

**LUDWIG
ADAMITSCH**

BELJAK - Hauptplatz 21

Impregnirani brzojavni in
električni drogovi, impregni-
rani pragi, lesene hiše, lope
in barake, rezan les in lesna
trgovina**KATZ & KLUMPP**

d. z. o. z.

BRNCA
pri Beljaku, Koroška
(Furnitz bei Villach) — Telefon 60-19**KOROŠKA CENTRALA**
za zamenjavo in posredovanje

(Österr. Tausch- und Vermittlungszentrale)

BELJAK

Oddelek za oblačila in orodja:

Peraustraße Nr. 11a - Telefon 59-52
nasproti Narodne banke

Oddelek za čevlje:

Kaiser-Josef-Platz Nr. 8 - Telefon 62-73
sadni in zelenjavni trg**RUMWOLF**

CELOVEC, „Stauderhaus“ - Telefon 24-98 in 18-48

UVOZ mineralnih olj (nafta)

Olja za avtomobile
Olja za traktorje
Maže vseh vrst
Mazilo za vozove
Bencin
Nafta
Petroleji

Osi

Železniški tir

Peresa

Kovine

Uporabno železo

Bodeča žica

Zobna kolesa

PRODAJA starega železa